

Uvodnik

Danijel Devetak

“Z okna Očetovega doma...”

Janez Pavel Veliki je še vedno živ v srcih tistih, ki ga imamo radi. Samo tako lahko razumemo, kar se je zgodilo v zadnjem tednu v Rimu in po vsem svetu. Medtem je bilo prelitega ogromno črnila, televizijske hiše z vseh celin so do onemoglosti tekmoval v tem, katera bo zadnja zapustila Trg sv. Petra. In vendar za nami ni samo eden največjih medijskih dogodkov v zgodovini človeštva, ampak dragocen trenutek milosti.

Dekan kardinalskega zbora in “kustos” katoliške vere Joseph Ratzinger je med homilijo ob veličastni zadušnici povedal, da Karol Wojtyła sedaj stoji “pri oknu Očetovega doma, nas gleda in blagoslavlja”. Tudi mi radi mislimo, da nas - končno rešen vseh telesnih nadlog - še naprej spremlja s svojim dobrohotnim pogledom. Ob prevzemu nove službe 22. oktobra 1978 je glasno zaklical: “Ne bojte se! Odprite vrata Kristusu!” In ljudje so po več kot 26 letih njegovega pontifikata očitno dokazali, da so svoja srca odprli na stežaj. V nekaj dneh je Vatikan preplavila večmilijunska množica, kakršna se v celem letu ne zbere niti v najbolj obiskanem romarskem svetišču - Lurdu. Spontan in silovit, nezadržljiv in umirjen odziv nepreglednega morja ljudi od vsepovsod nas ne more pustiti ravnodušnih. Izreden dogodek je bila že edinstvena “parada” mogočnežev, vladarjev in oblastnikov z vseh vetrov, ki papežu žal niso vedno prislunili z iskrenim srcem; marsikdo je bil na pogrebu prisoten le zato, ker želi kot politik še nekaj časa obstati na mednarodni sceni... Pravi čudež pa je bila neskončna reka preprostih ljudi, ki jih ni nihče poklical ali organiziral, ki jim do 15 ur čakanja v vrsti po dolgih urah poti ni bilo prevelika žrtev, da bi se poklonili pred truplom poljskega papeža. Udeleženci največjega krščanskega romanja v zgodovini, med njimi sicer kakšen radevednež, so sprožili pravi tsunami, ki prinaša za sabo nove ugotovitve in vprašanja; govori o tem, kakšen je domet današnjih sredstev javnega obveščanja, o tem, da je svet vsak dan manjši, da so ljudje bolj kot kdajkoli prej lačni duhovnih vrednot,

da hlepijo po simbolih, si želijo poštenosti in miru; ne nazadnje tudi to: da je Kristus lahko privlačen življenjski sopotnik.

Prejšnji petek se je silen veter hudomušno poigral s stranmi evangelija na krsti iz cipresovine in s škrlatnimi oblačili kardinalov; še bolj kot sunki burje pa so visoke cerkvene dostojanstvenike šokirali - zlasti mladi - navzoči v nepregledni množici s svojim ritmičnim “navijanjem”: “Takoj naj bo svetnik!” Ljudje niso niti več molili *zanj*, ampak *njega*, saj je v njihovih očeh že svetnik. Božje ljudstvo - t.i. “vox populi” - je Wojtyła že kanoniziralo, njegov naslednik pa bo po vsej verjetnosti imel nalogo pripeljati postopek do uradne potrditve, kot se je dogajalo v prvih stoletjih krščanstva. Sam papež nas je učil, da smo vsi klicani k svetosti. Svetniki niso ljudje brez napak, ampak osebe, ki se trudijo živeti krepsti, iz katerih izvirajo vse druge: t.j. ljubezen do Boga in do človeka. Karol Wojtyła je bil v tem smislu pravi “ponti-fex”, graditelj mostov ne le med ljudmi, ampak tudi med njimi in Bogom. Človeku neverjetne širine in neutrudnemu popotniku je bila domovina vsaka, tudi najrevnejša dežela našega malega planeta. V tem zmedenem svetu je kazal jasne smerokaze; ko je šlo za vrednote, obrambo najšibkejših in priznavanje dostojanstva vsakega človeka, ni poznal ne popuščanja ne trgovanja. Ustaviti ga ni mogla nobena armada ali zločinska roka še tako podle naveze tajnih služb. Ljudje je znal razumeti in združevati, ker je v mladosti sam trpel pomanjkanje, bil obenem delavec in filozof, športnik in umetnik. Na svoja ramena je kot Kristusov učencem vzvel gorje 20. stoletja in prerasel v ikono trpljenja, ki vodi v skrivnost vstajenja.

Naša življenja so danes drugačna, bogatejša in lepša tudi zato, ker je zadnjih več kot 26 let stal na čelu Cerkve Janez Pavel Veliki. Njemu, ki “nas gleda z okna Očetovega doma,” gotovo ni mar, če obstajajo med kardinali nesoglasja glede tega, ali bo razglašen za blaženega že letos jeseni ali pa kasneje. Brez dvoma je vesel, da so mu vrnilni obisk tisti, ki jih je iskal. Tudi mu ni mar, če so se v vaticanskih komisijah že lotili preučevati primere znanstveno nerazložljivih ozdravitev, ki jih pripisujejo njegovemu posegu oz. priprošnji. Prepričani pa smo, da z okna Očetovega doma še naprej vneto in goreče moli, da bi nam kaj ostalo od tega, kar nam je dopovedal s svojim življenjem.

Medijski poplavi na rob

V človeku je iskal Boga!

Ob vsej medijski poplavi, ki je bila deležna papeževa smrt, se človek ne more odreči zdravemu razumu, ki govori, da je vedno treba ohraniti zdravo pravilo: “Srednja pot je zlata pot”. Ob papeževem odhodu v večnost smo bili priča tudi nespodobnostim, ki nimajo primerjave v zgodovini sredstev obveščanja; navedemo le dejstvo, da se je italijanska televizija dva dni pred smrtjo svetega očeta odločila, da bo papež umrl, in smo tako na njegovo smrt čakali v neposrednem prenosu. Gledali smo okrogle mize, na katerih smo poslušali pametne in tudi tiste ljudi, ki so svetega očeta samo izrabili, da so lahko govorili o sebi. Preveč je bilo teh: “Ko sem srečal svetega očeta..., Ko me je sv. oče nagovoril..., Ko sva s svetim očetom večerjala skupaj...”, da bi se lahko verjeli v iskrenost takih ljudi, ki so veličino svetega očeta izrabili samo zato, da so še “sami skušali postati veliki”. Janez Pavel II. je bil velik zato, ker je ponižno služil Resnici, ker je bil v službi Bese-de in je za svojimi besedami stal, ker je bil moder, a preprost človek, ki je nagovarjal in zahteval dostojanstvo za vsakega človeka, ker je vsak človek “narejen po Božji podobi”.

JUP

POSEBNA ŠTEVILKA

Tudi v tem tednu smo posvetili več strani svetemu očetu Janezu Pavlu II. s prispevki in številnimi fotografijami

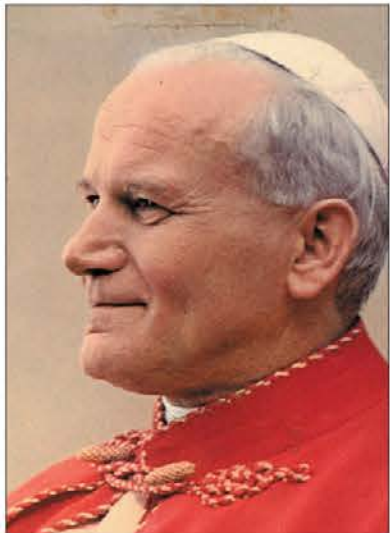
Na pogrebu svetega očeta Janeza Pavla II. se je zbral svetovni vrh **Sveti oče je vedno in dosledno zagovarjal človeka**

O bčestvo svetovnih glavarjev se je v petek, 8. aprila, zbralo pred baziliko sv. Petra in se v spoštljivi zbranosti poklonilo spomenu pokojnega Janeza Pavla II. - človeka, ki je bolj kot kdorkoli drug vztrajno in dosledno zagovarjal centralnost slehernega človeka ter neutrudljivo podčrtoval vrednote pravičnosti, odpusćanja, miru in spoštovanja med narodi.

Ob preprosti papeževi krsti so tako stali, drug ob drugem, predstavniki številnih dežel, narodov in verstev, med temi tudi drug drugemu sovražna ameriški predsednik Bush in iranski predsednik Khatami. Papežu je tako uspelo celo v poslednjem trenutku, kar doslej ni še nikomur, in sicer uvesti nekakšno svetovno premirje, osnovano na intimni potrebi vsakega posameznika - pa čeprav voditelja države ali verozpovedi -, da se pokloni in zahvali preminulemu, ki je vse svoje življenje posvetil proglašanju vrednot ljubezni, pravičnosti, miru, odpusćanja,

dialoga in medsebojnega spoštovanja. Med uglednimi udeleženci poslednjega slovesa od Janeza Pavla II. je tako stal tudi bivši predstavnik judovske skupnosti v Italiji Toaf. Sožalje ob smrti svetega očeta je izrazil patriarh vseh Rusij Aleksij II. in z njim ruski predsednik Putin. Iz Pekinga je sožalni telegram poslalo vodstvo kitajske komunistične partije. Iz afganistanskega gorovja je na veliko presenečenje vseh izrazil svoje sožalje celo vodstvo pregnanih Talibanov. Ateist Castro je na svojem otoku proglasil tridnevno žalovanje...

Janez Pavel II. je s tem lepo sklenil razsvetljeni pontifikat in do konca izpolnil svoje poslanstvo, ki je bilo prežeto z voljo, da v Kristusovem imenu z dejstvi spomni ljudi in jim dokaže, da obstajajo univerzalne vrednote, ki so skupne vsemu človeštvu in torej predstavljajo tisto skupno, vsesplošno priznano osnovo, na kateri je mogoče najti izhodišče

Erika Hrovatin

za soglasje med narodi, in torej mir in medsebojno spoštovanje. V Svetem pismu piše, da mora seme umreti, da lahko obrodi sad. V tem duhu srce danes predano moli, da bo seme pravičnosti in miru, ki ga je pokojni papež potrpežljivo sejal v vseh teh letih, le obrodilo težko pričakovane sadove.

Po zgledu Ukrajine

Miren politični preobrat v Kirgizistanu

Po zgledu Ukrajine je konec minulega aprila prišlo do mirnega političnega preobrata v srednjeazijski republikli v Kirgizistanu (Kirgiziji). Kje se točno nahaja ta država, moramo pogledati na zemljevid. Gre za pretežno gorato območje, ki meji na sosednje države Tadžikistan, Kazahstan, Turkmenistan, Uzbekistan in Kitajsko. Njeno državno ozemlje meri 200 tisoč kvadratnih kilometrov, na katerem po zadnjih podatkih živi pet milijonov ljudi, ki so po narodnosti in jeziku pretežno Kirgizijci, katerim sledijo Rusi, Uzbeki in druge manjšine. Kar 70% prebivalstva je muslimanske vere, za "neverne" se jih izjavlja 21%, 5% pa je pravoslavne vere (predvsem Rusi). Področje Kirgizije si je sredi prejšnjega stoletja prisvojila carska Rusija in je do leta 1991 pripadalo Sovjetski zvezi kot ena izmed 15 avtonomnih zveznih republik. Ob razpadu Sovjetske zveze se je osamosvojila. Njeno glavno mesto se od tedaj imenuje Biškek (760 tisoč prebivalcev), pred tem pa se je imenovala Frunze, še prej do leta 1926 pa Pišpek. Kot v večini primerov so ob osamosvojitvi leta 1991 tudi v Kirgizistanu ostali na oblasti prejšnji sovjetski voditelji, ki niso kazali navdušenja za demokratizacijo oblastnih struktur in javnega življenja nasploh. Predsednik Askar Akajev je občutno omejil svobodo tiska in oviral nastajanje demokratične opozicije, tako da so se šele lani ustanovile prve opozicijske stranke. Letos februarja in marca so bile parlamentarne volitve, katerih verodostojnost opozicija izpodbija. Minulega 24. marca je več tisoč njenih privržencev z rumenimi zastavami in rožnatimi rutami demonstriralo pred vladno

paläčo, Belo hišo imenovano, vdorlo vanjo in jo zasedlo. Predsednik Akajev je že prej zapustil državo, premier Nikolaj Tanajev pa je odstopil. Vrhovno sodišče je nato razveljavilo rezultate parlamentarnih volitev in obnovilo zakonitost prejšnjega parlamenta, ki mu pristojnosti potečejo 14. aprila. Skratka, opozicija je dejansko prevzela oblast, ne da bi naletela na kakšen odpor. Kot zanimivost naj omenimo, da po ustavi iz leta 1991 predsednik države mora obvladati kirgizijski jezik. Politični preobrat v Kirgizistanu je vzbudil nekaj zaskrbljenosti v mednarodnem svetu, zlasti v Moskvi in v ZDA, da se ne bi položaj zaostril. V Kirgizistanu imata namreč Rusija in Amerika svoje oporišče od začetka mednarodnega vojaškega posega proti talibanskemu režimu v Afganistanu leta 2001. Na dogajanje v Kirgizistanu se je takoj odzvala mednarodna organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi OVSE, ki vključuje nad 50 držav, med temi Rusijo in ZDA, in ji trenutno predseduje slovenski zunanji minister Dimitrij Rupel. Slednji stalno poudarja, da je organizacija OVSE pripravljena pomagati pri vzpostavljanju demokratičnih procesov v omenjeni državi. V ta namen je tja takoj poslal evropskega poslanca Lojzeta Peterleta kot svojega osebnega predstavnika, da pomaga ustvariti primerne pogoje za demokratično dogovarjanje med sprtnima stranema. Naknadno se je tudi sam odpravil tja, da sam kot predsednik OVSE preveri tamkajšnje politične razmere. Konstruktiven in pravočasen poseg organizacije OVSE je že obrodil pozitivne sadove. Odstavljeni oziroma sporni predsednik Akajev je v Moskvi, kamor se je zatekel na pritisk opozicije, podpisal izjavo o svojem odstopu in s tem omogočil, da se po mirni in zakoniti poti uredijo razmere in razpišejo nove demokratične parlamentarne volitve.

Alojz Tul

Po zadnjih deželnih volitvah

Dom svoboščin poka po šivih

Sredstva množičnega obveščanja še vedno posvećajo veliko pozornost izidom deželnih in upravnih volitev, ki so bile v nedeljo, 3., in v ponedeljek, 4. aprila. Volilnih upravičencev je bilo nekaj nad 40 milijonov, kar pomeni, da je volilni izid verodostojen pokazatelj sedanjega političnega razpoloženja širokih množic na italijanskem polotoku. Porazeni predsednik Lacija, Francesco Storace, ki politično pripada Nacionalnemu zavezništvu (AN), a je bil kandidat celotnega Doma svoboščin, je volilni izid označil za "hekatombo" Berlusconijevga političnega zavezništva na vsem državnem ozemlju. Da to ustreza resnici, govori dejstvo, da je leva sredina zmagala v 11 deželah in da je bila poražena le v Lombardiji in Venetu. Razmerje je torej 11-2 v korist leve sredine, ki je, kot vemo, od leta 2001 na vsedrjavni ravni v opoziciji. Leva sredina je na teh volitvah zbrala skupno 52% glasov, medtem ko je za Dom svoboščin glasovalo 44,9% volivcev in volivk. Izvedenci ugotavljajo, da je v primerjavi z zadnjimi državnoborskimi volitvami - bile so leta 2001 - nekaj nad 2 milijona volivcev "presedalo" na levo sredino, kar ni nekaj običajnega v obnašanju volivcev in volivk.

Dom svoboščin se je torej zamajal v samih temeljih. Pri tem je zanimivo, da je od vseh komponent Berlusconijevga zavezništva še najveć glasov izgubila prav FI (Forza Italia), ki je njegov glavni stebel. Dom svoboščin je ohranil oblast le v Lombardiji in Venetu, medtem ko je bil gladko poražen tako v srednji kot tudi in zlasti v južni Italiji. V obeh deželah na severu države se je v primerjavi s

prejšnjimi deželnimi volitvami po številu glasov okrepila Severna liga, ki ima osem deželnih svetovalcev več kot doslej. Njen voditelj Bossi ne izključuje celo možnosti razpisa predčasnih državnozbornskih volitev, vsekakor pa odločno zahteva, naj se še v tej legislaturi zakonsko uredi vprašanje devolucije, to je prenosa oblasti od središća (Rima) na posamezne dežele. To med drugim predvideva ustavna reforma, ki jo je parlament že odobril v prvem

smu priznava, da je koalicijska doživela hud poraz na deželnih volitvah, obljublja korenite spremembe v dosedanjem štiritletnem načinu vladanja in napoveduje, da bo vlada posvećala več pozornosti srednjim slojem. Strinja se tudi, da mora vlada globlje proučiti vprašanje devolucije, ter hkrati sprejema predlog, naj se nanovo prouči sestava osrednje vlade. Voditelj UDC Follini, ki je tudi podpredsednik vlade, pa bi najraje videl, da bi se predčasno razpisa

le volitve, s čimer bi preprečili dolgo in utrujajočo volilno kampanjo, ki bi ohromila redno delovanje osrednje vlade. To pa bi znatno poslabšalo že tako slabo gospodarsko stanje v državi. Naj v tej zvezi omenimo opozorilo bruseljskih oblasti, kako grozi resna nevarnost, da proračunski primanjkljaj prekorači mejo, ki jo določajo predpisi EZ za razmerje med BDP in primanjkljajem samim. Položaj je torej kočljiv in morajo pristojne oblasti ravnati zelo odgovorno. Berlusconi je torej prejel nezaupnico ne le večine volivcev in volivk, temveć so se prvič pojavili tudi očitki znotraj samega vladajoćega zavezništva, ki se dejansko nahaja na razpotju.

Kaj pa Romano Prodi in njegovi politični prijatelji v levi sredini? Prvi je izjavil, da bo nadaljeval z delom v t. i. "tovarni za izoblikovanje volilnega programa", s katerim se bo predstavil italijanskemu volilnemu zboru. Sam ne zahteva razpisa predčasnih volitev, je pa pripravljen tudi na takšen izid hude krize, v katero je zašel Berlusconijev Dom svoboščin. Slednji pa že zdaj ne uživa zaupanja večine italijanskega volilnega zbora, kar je jasno prišlo do izraza na deželnih in upravnih volitvah na začetku aprila.

Drago Legiša

Povejmo na glas

Pomenljivi znaki globljega premika

Nedavne deželne volitve so upravičeno zelo močno odjeknile in so presenetile poražence kot tudi zmagovalce, nihče pač ni pričakoval tako čistega in nedvoumnega rezultata, pri čemer gre za en sam pomen: volilci so postavili sedanjo vladajočo večino in njenega voditelja pod velik vprašaj, potem ko se je kar nekaj časa zdelo, da nobena stvar ne more omajati zaupanja v sedanjo vodočo politiko. Na ta način se je zdel Berlusconi že večer in tako rekoč popoln. Kot da bi mu bili vnaprej odpusćeni vsi sodni pozivi, kot da bi bilo malo pomembno, da nenehno poskuša spodkopavati sodstvo, kot da je vseeno, če želi spreminjati ustavo, kot da je nevažno, da se življenjski pogoji slabšajo, in kot da se nas doma ne tiče, če je Italija ena najbolj preprićanih podpornic vladajoće globalne politike. Res, zdelo se je, da je volilno telo obstalo na mrtvi točki in ne želi nič drugega kot tisto, kar se dogaja. In občutek takšnega mrtvila ni prijeten, saj poraja misel nemoći, da se ne da ničesar spremeniti. Sedanje deželne volitve pa so pokazale, da na srečo temu ni tako in da ljudje razmišljajo, ocenjujejo in se po potrebi zavzamejo za drugačne smeri od tistih, ki so trenutno v veljavi.

V odnosu na vlado desne sredine in predvsem v odnosu na njenega vseodlojujoćega voditelja Berlusconija ne bi bili radi pristranski, že večkrat smo na tem mestu izrazili resne pomisleke, kar se tiče njegove politike in ciljev te politike. Zato v tem trenutku raje citiramo misli lingvisti, misleca in filozofa, ki

je med najbolj upoštevanimi v svetovnem merilu. Noam Avram Chomsky je ob prejemu častnega doktorata ljubljanske univerze v obsežnem intervjuju z vseh strani orisal tako zvani neoliberalizem oziroma neokonserativizem, ki ga najvidneje predstavlja ameriški predsednik Bush, a tudi Berlusconi. Gre namreč za ostro in celo vojaško izvajanje globalizacije oziroma za zaostrovanje svetovnih razmer. Vojaški pritiski naj bi se v prihodnje povećevali in to predvsem na Iran, ki je že povsem obkoljen in se utegne odvzati tudi z jedrskim orožjem. Slej ko prej naj bi se odzvala vse bolj utesnjena Rusija, ki se ponovno pospešeno oborožuje in to predvsem z medcelinskimi izstrelki. In vse to naj bi bilo neoliberalizmu po volji, da lahko nadaljuje razširjanje svoje prisotnosti v svetu. Na notranjem prizorišču pa želi neoliberalizem pridobiti prostor na račun socialne države, ošibljenega pokojninskega in zdravstvenega sistema. Chomsky nazadnje izjavi, da je cilj neoliberalizma čim bolj razrahljati ali celo uničiti demokracijo.

Premik, ki so ga pokazale nedavne deželne volitve, torej ni majhna stvar, njegov pomen je velik, saj gre za veliko razpotje današnjega časa: zaostrovanje v imenu svobodnega trga, se pravi pridobitniške ekonomije, ali vzajemnost in dogovarjanje na svetovnem in domačem prizorišču. Italijanski volilci so problem zaćutili in očitno odločneje posegli v tok dogajanja.

Janez Povše

Na dnu...

GOSPOD SI JE VZEL SVETEGA OČETA...

...NAM PA JE PUSTIL BERLUŠKONIJA.

Pogovor / Slavica Plahuta

Batuje v zborniku o njihovi bogati preteklosti

Povabili smo zgodovinarico Slavico Plahuta, da nam spregovori o sebi, o svojem delu in o zborniku Batuje (2005), ki je izšel pri Goriškem muzeju in ga je ona uredila. Za pogovor se ji lepo zahvaljujemo.

Gospa Plahuta, najprej iskrene čestitke za zbornik Batuje, ki je izšel pred kratkim in o katerem bomo spregovorili v nadaljevanju. Že takoj na začetku je treba povedati, da je to le ena od publikacij, ki ste jih napisali sami ali jih uredili. Vaše delo na področju krajevne zgodovine je zelo obsežno. Kdaj in kako ste se odločili za to stroko?

Zgodovini sem se zapisala že pred skoraj štirimi desetletji. Za to je bilo več razlogov. Prvi je bil osebno zanimanje za preteklo dogodek. To se je rojevalo pri domačem poslušanju zgodb, ki so mi jih pripovedovali starši in stari starši ter ob branju knjig. K navdušenju za zgodovino so prispevali tudi šolski učitelji s posredovanjem zgodovinskih tem in izkušenj. Še posebej globoko so se mi vtisnile v spomin doživete razlage profesorja Lojzeta Bizjaka na ajdovski gimnaziji. Pomembna vzpodbuda za končno odločitev za študij zgodovine pa so bila tudi arheološka izkopavanja pri sv. Juriju v mojem rojstnem kraju v Batujah, kjer so arheologi odkrili grobišče, ostanke zidov cerkve sv. Jurija in številne drobne najdbe, ki so izpričevale zgodnje-slovansko poselitev. Temeljita arheološka dela, ki jih je izvajal Goriški muzej od leta 1967 do 1970, so vzbujala veliko zanimanje prebivalcev bližnje in daljne okolice, pri delih smo pomagali tudi dijaki gimnazije. Delovna in strokovna spoznanja pri sv. Juriju so me vzpodbudila, da sem za maturitetno nalogo, ki smo jo tedaj pisali, izbrala opis zgodovine Batuj. To je bilo moje prvo delo, ki me je popeljal v odkrivanje neznanih dogodkov in raziskovanje krajevnih zgodovinskih tem in hkrati tudi na študij zgodovine na Filozofski fakulteti v Ljubljani leta 1968.

Po končanem študiju na Univerzi v Ljubljani – prešli ste tudi študentsko Prešernovo nagrado – ste se zaposlili v Goriškem muzeju v Kromberku kot kustos za novejšo zgodovino. Vseskozi ste objavljali članke in razprave v periodiki in tudi v samostojnih knjižnih izdajah. Katere bi želeli še posebej izpostaviti?

Moja pot v Goriški muzej v Kromberku je bila zelo zanimiva. Bila sem namreč študentka ajdovske občine in predvidena za učiteljico zgodovine na ajdovski gimnaziji, kjer naj bi nadaljevala delo tedaj že ostarelega profesorja Bizjaka. Hkrati sem bila povezana tudi z Goriškim muzejem, kjer sem med študijem v poletnih mesecih opravljala študentsko delo. V času, ko sem zaključila študij zgodovine in diplomirala, je muzej razpisal delovno me-

sto kustosa za novejšo zgodovino in me na to mesto tudi povabil. Odločitev je bila zelo težka. Na eni strani me je vezala moralna in materialna obveza do Ajdovščine, po drugi pa zanimivo delo v muzeju, ki je muzejskim delavcem prinašalo vedno nova spoznanja in vzpodbude. Odločila sem se za muzej in se tu zaposlila leta 1973, obveznosti do Ajdovščine pa je prevzela občina Nova Gorica, ki je štipendijo nekaj časa vračala. Ker je moje delo segalo tudi na območje Ajdovščine, se je tamkajšnja občina vračanju kmalu odpovedala. V muzeju sem dobila dobre prijatelje, prijazne in predane sodelavce ter zelo raznoliko delo na oddelku za zgodovino NOB. Skrb za muzejsko dediščino, za strokovno rast in razvoj muzeja, njegovih zbirk in za približevanje muzejske dejavnosti in gradiva prebivalcem, nadalje strokovno delo na področju domoznanstva Goriške v njenih zgodovinskih mejah, stiki s Slovenci v zamejstvu, spoznavanje njihovih problemov in prizadevanja, da bi jim pomagali, so bili temeljne usmeritve Goriškega muzeja v sedemdesetih in osemdesetih letih. Direktor Branko Marušič, arheolog Drago Svolfšak, dokumentalist Tomaž Pavšič, etnolog Naško Križnar, umetnostni zgodovinar Marko Vuk so zaznamovali delo Goriškega muzeja v tem obdobju. Delo v takem ustvarjalnem okolju je omogočalo strokovno in duhovno rast celotnemu kolektivu in je prinašalo veliko zadovoljstvo. Pot do uspehov pa je bila kratka. Pri svojem delu sem obdelovala muzejsko gradivo in preučevala različne teme iz druge svetovne vojne in svoje ugotovitve predstavljala v obliki zgodovinskih razstav ali zgodovinskih člankov. Med njimi so bile teme iz zgodovine OF na Goriškem (nekdanje srednje-primorsko okrožje), partizansko šolstvo in kultura, Primorska in interniranci. V zadnjem času, predvsem v povezavi s projekti, ki nam jih je sofinancirala Evropska zveza v okviru programa PHARE, pa sem se ukvarjala tudi z drugimi temami kot npr. z zgodovino prehrane in jedi na Goriškem. Plod tega dela so številni članki, ki so izhajali v periodiki, v muzejskem zborniku Goriški letnik, v muzejskih katalogih in publikacijah ali kot samostojne knjige.

Dolga leta ste posvetili delu v Goriškem muzeju, v zadnjem obdobju tudi kot ravnateljica, so bila plodna in prav gotovo tudi zanimiva. Kaj bi nam povedali iz tega časa, ko ste s svojim delom bistveno vplivali na razvoj in napredek te ustanove? Katere pobude so bile po vašem mnenju naj-

pomembnejše?

Goriškemu muzeju sem ostala zvesta od prve zaposlitve do konca svoje delovne dobe. Najprej sem bila kustos zgodovinar, ob koncu osemdesetih let mlada raziskovalka, po opravljenem magistrski 1991 ravnateljica, po letu 2002 pa sem kot muzejska svetnica skrbela za razvejano založniško dejavnost v muzeju in vodila uveljavljen in priljubljen

Foto DPD

program muzejskih strokovnih srečanj s predavanji o različnih goriških temah. Vsako od teh obdobij je bilo po svoje zanimivo in je prinašalo rezultate. Poleg zgodovinskih prispevkov bi v prvem obdobju posebej izpostavila obsežno terensko delo pri zbiranju zgodovinskih zapisov o dogodkih v času pod fašizmom in med drugo svetovno vojno. Z izdatno podporo državnih financierjev smo po vaseh in občinah organizirali mrežo pričevalcev in zapisovalcev zgodovinskih tem in pisanje vaških kronik. Pri delu smo dajali poudarek opisom civilnega življenja, ljudi in dogodkov. S tem smo nadaljevali delo, ki ga je kot Topografija NOB konec petdesetih let pričel izvajati Zaved za spomeniško varstvo Nova Gorica. Zbrali smo resnično veliko zanimivih ustnih pričevanj, ki so dobra podlaga za nadaljnje raziskovanje polpretekle zgodovine. Tako smo na Goriškem že od srede prejšnjega stoletja poučevali pomen danes moderne t.i. "Oral history", ki si ponovno utira pot v sodobnem zgodovinopisju.

Metodološko podobno smo zastavili delo, ko smo v sodelovanju s Skupnostjo primorskih partizanskih učiteljev konec osemdesetih let zbirali pričevanja nekdanjih učiteljev, ki so po letu 1943 na Primorskem obnavljali v ča-

su fašizma prekinjeni slovenski pouk in slovenske kulturne prireditve ter jih primerjali z ohranjenim arhivskim gradivom. Prevladovala sta partizansko šolstvo in partizanska kulturna dejavnost. Med projekti, ki jih je podprl muzej in sem se jim dejavno posvečala med svojim delom v muzeju, mi je globoko ostala v spominu počastitev 80-letnice smrti Simona Gregorčiča leta 1986. S progra-

Osrednji strokovni dogodek pa je bilo praznovanje 1000-letnice prve omembe Gorice in Solkana, ki smo se mu posvetili z vso vnemo. Ob finančni pomoči Evropske zveze, slovenskega kulturnega ministrstva in novogoriške občine smo izvedli obsežen program, ki je pustil bogate strokovne rezultate na področju založništva in arheoloških raziskovanj (Sv. Valentin na Sabotinu). Pripravili smo zgodovinski audiovizualni dokumentarni film o Goriški (Darja Skrt) ter razstavo ob jubileju. Trajni rezultat prireditve je program strokovnih predavanj in srečanj na gradu Kromberk, ki še vedno traja. Umetnostni zgodovinar Marko Vuk pa je ob jubileju uredil umetnostnozgodovinski zbornik Umetnost 20. stoletja na Goriškem in v Posočju, ki ga je izdala Goriška Mohorjeva družba.

Evropska skupnost je sofinancirala tudi moj poslednji večji muzejski projekt Pustovanja na Goriškem nekoč in danes. Z muzejskima sodelavkama Ingo Brezigar in Darjo Skrt ter z zunanjimi sodelavci smo raziskali in predstavili pustne šege in prehrano ter jedi na Goriškem. In zdaj k zborniku. Izšel je februarja letos, izdal ga je Goriški muzej kot 8. zvezek v zbirki Berila. Malokateri kraj se lahko ponaša s tako razgibano in bogato preteklostjo kakor Batuje, pa tudi s takšno izvedenko za krajevno zgodovino, kakršna je Slavica Plahuta. Najprej bi radi zvedeli kaj več o samih Batujah.

Batuje so majhno naselje sredi Vipavske doline, ki leži prav tam, kjer se dolina razcepi v dva dela. Ta pomembna lega je omogočala zgodnjo in trajno poselitev območja. Preteklost Batuj je dokumentirana od rimskih časov dalje. Še danes so v kraju vidne sledi rimske ceste, bližnja ledina Oštarija prča o rimski taberni, srednji vek dokumentirajo bogate najdbe, izkopene pri sv. Juriju, in dediščina tamkajšnje cerkve. Na začetku tisočletja se je vas preselila na današnje mesto, novi vek se odraža v značilnostih vaše arhitekture in dediščini batujskega rojaka Sebastjana Liebenhauza (Lipovža). Novejše obdobje 19. in 20. stol. pa opisujejo ohranjeni zapiski. Vas so zaznamovali izjemni vaški duhovniki, zlasti Ignacij Leban in učitelj (Fran Merljak, Ivan Stepančič, Lojze Bratuž), ki so veliko pripomogli h kulturnemu dvigu kraja in k razvoju splošne omike prebivalcev. Velik pomen je imela tudi poleg kmetijstva tudi kasnejša dajala kruh mnogim domačinom. Pred prvo svetovno vojno ustanovljeno Bralno društvo in kasnejše katoliško-prosvetno društvo, batujski "Orli" in kasnejši telovadci batujskega telovadnega odseka in batujski kovači so zaznamovali kraj v prvih tride-

setih letih prejšnjega stoletja in imajo še danes velik pomen za krajevno identiteto.

Prav gotovo imate kot domačinka drugačen odnos do zgodovine tega kraja in vam je bilo morda delo v zvezi z njim lažje.

Kot domačinka sem gotovo zgodovinsko dogajanje v vasi sprejemala bolj čustveno. Čutila sem tudi nekako moralno obvezo, da moram za svoj kraj storiti nekaj, "kar mi veleva stan". Kljub objektivnemu pristopu do gradiva pa sem se zavedala, da je o svojem kraju težko pisati in pripraviti izdelek, kjer se bodo zasledili vsi prebivalci. Zato sem se odločila za zbornik objavljenega in neobjavljenega gradiva o kraju, ki sem ga dopolnila z dokumentarnim fotografskim gradivom predvsem iz privatnih družinskih zbirk, s čimer sem želela omeniti in po možnosti predstaviti vsaj po enega predstavnika vsake batujске družine.

Prosimo vas še za kratek pregled vsebine, ki obsega med drugim prispevke znanih poznavalcev primorske preteklosti od Stefana Kocijančiča in Simona Rutarja do Draga Svolfška in vas samih.

Zbornik sestavlja poleg uvoda še 31 različnih prispevkov, razdeljenih v 11 tematskih sklopov: uvod, kronika župnije, dediščina antičnega Rima, batujška srednjeveška arheološka dediščina, Batuje na začetku novega veka, šolstvo in kultura, NOB, spomeniška dediščina, znamenite osebnosti, Tovarna poljedelškega orodja in ljudsko pustovanje v vasi. Mednje sem vključila članke in razprave, ki so jih pisali vodilni raziskovalci slovenske zgodovine: Stefan Kocijančič, Simon Rutar, Milko Kos, Emilijan Cevc, Drago Svolfšak, Timotej Knific, Nada Osmuk, Naško Križnar in drugi. Ti prispevki so važni za zgodovino slovenskega narodnega ozemlja na zahodni meji in presegajo krajevni pomen.

Obe dosedanjvi predstavitvi zbornika v Goriškem muzeju in v Batujah sta dokazali veliko zanimanje zanj. Prepolna batujška cerkev je dokazala tudi, da so Batujci navdušeni – in po pravici – nad tako imenitno publikacijo. Prav gotovo vam je v veliko zadoščenje, da ste lahko rodnemu kraju posvetili del svojih poklicnih izkušenj in veliko dragocenu časa.

Batujci, moji krajani, so sodelovali že pri nastajanju zbornika. Z veseljem so zbirali fotografsko gradivo in me opozarjali na posamezne dogodke, za katere bi bilo škoda, da bi bili pozabljeni; vaško kulturnoprosvetno društvo pa je sodelovalo pri zbiranju finančnih sredstev. Knjigo, ki je nekaj skupen rezultat muzejskih in krajevnih prizadevanj, so vaščani zelo lepo sprejeli. Številne izvode so razposlali svojem po svetu. Dober sprejem in zadovoljstvo in hvaležnost ljudi, ki jim je delo namenjeno, so mi resnično v veliko zadoščenje.

Andrej Bratuž

Posvet tednika Voce Isontina ob koncu proslavljanj 40-letnice obstoja

"Dati glas tistim, ki v današnjem času globalne informacije nimajo glasu!"

Ob koncu letošnjih praznovanj štiridesetletnice obstoja našega bratskega tednika Voce Isontina, ki ga vodi g. Andrea Bellavite, izdaja pa goriška nadškofija, so si pri tedniku zamislili posvet za vse tiste, ki smo udeleženi pri sredstvih obveščanja in se prepoznavamo v krščanski veri. Prof. Arnolfo De Vittor, ki je predsednik založniškega sveta pri tedniku Voce Isontina, je hotel z zadnjim dejanjem za goriški tednik prazničnega leta pokazati, da gre pri našem delu za vsebino in ne zunanji izgled, pa čeprav se je tudi tednik Voce Isontina posodobil, da bi bolje nagovarjal bralce. Prav zato si je zamislil posvet, ki mu je dal naslov: Dati glas

tistim, ki danes glasu nimajo v času globalne informacije! Goriški nadškof msgr. Dino De Antoni, ki nas je nagovoril na samem začetku posveta, ki je bil v hotelu Internazionale v četrtak, 7. t.m., je pomenljivo dodal, da smo sodelavci sredstev obveščanja izjemno odgovorni za svoje delo in zato moramo pisati tudi o tistih, na rob družbe in dogajanja potisnjenih ljudeh, o katerih danes nihče ne piše, pa naj gre za brezposelne, matere z otroki, bolne in ostarele, prišleke in priseljenke, brezdomce, na smrt bolne. Nadškof je tudi izjemno toplo pozdravil Novi glas, ki ga je imenoval "brata tednika Voce Isontina", kot je tudi izrecno omenil brezposel-

Foto JMP

ne in imigrante, za katere smo dolžni skrbeti. Predsednik mednarodnega inštituta ISIG prof. Alberto Gasparini, odgovorni urednik tednika La vita del popolo iz Trevisa Lorenzo Biagi, odbornica za kulturo goriške pokrajinske uprave Roberta Demartin,

urednik revije Iniziativa Isontina g. Renzo Boscarol, prof. Arnolfo De Vittor, odgovorna urednica tednikov Voce Isontina in Novi glas Andrea Bellavite in Jurij Paljk ter vrsta drugih predstavnikov goriških sredstev obveščanja je na posvetu spregovorilo o tem, kako danes s tiskano besedo še vedno nagovarjati ljudi, kako ostati zvesti Resnici, da bi vsakodnevna resnica vsakega posameznika še našla prostor pod soncem, kako pisati in poročati tudi in predvsem o tistih ljudeh, ki v naši globalizirani in človeku odtujeni družbi nimajo nobenega ali skoraj nobenega glasu.

ZUT

Foto JMP

Mladinska pastorala goriške nadškofije Petje, molitev in zbranstvo

Bdenje "jutranjih straž" v Ogleju za svetega očeta Janeza Pavla II.

Foto DPD

Mladinska pastorala goriške nadškofije je organizirala v četrtak, 7. t.m., doživeto bdenje v oglejski baziliki, kjer je 30. aprila 1992 potekalo nepozabno srečanje med svetim očetom ter italijanskimi, slovenskimi in furlanskimi verniki. Okrog 700 ljudi je tokrat pod vodstvom nadškofa De Antonija molilo, pelo, se v tišini zbralo ob spominu na pokojnega papeža, ki je dal s svojim obiskom pred 13 leti novega zagona deželni Cerkev. Sam nadškof je poudaril glavne točke tedanjega obiska. Nekaj mladih - nekateri izmed njih so se večkrat udeležili raznih izvedb svetovnega dneva mladih - so prinesli živa pričevanja; med drugim so povedali, kako so z nahrbtniki na ramenih iskali svetega očeta, našli pa so same sebe. Navzoči so lahko prisluhnili tudi himnam dosedanjih GMG in Wojtylovim besedam leta 2000 v Tor Vergati, ko je mlade imenoval "jutranje straže".

Ukmarjev pogled nad zvezde (8)

Bog nas varuj take grešne misli!

Tudi tega vzklika ni v Ukmarjevi knjigi Eshatologija, ki je izšla leta 1972, leto dni po njegovi smrti. Najdemo ga le v njegovem rokopisu, napisanem pri 92 letih, v rokopisu, ki je čitljiv, pregleden, pravi lepopis, delo, ki ga danes, v dobi računalnikov, ne zmoremo več. Ob branju naslova tega prispevka boste verjetno ugibali, kaj je ta grešna misel.

Ukmar je bil zelo uravnotežena osebnost, zavestno pozitivno naravnana, do kraja optimističen, motiviran s krščanskim humanizmom, svetel lik človeka. Njegov zunanji red, na katerega je toliko dal, - zato večkrat navaja latinski pregovor: serva ordinem et

ordo servabit te, kar pomeni, drži se reda in red te bo držal pokonci -, je odsev njegove notranje harmonije, skladnosti duše in telesa. Da je starček pri 92 letih mogel pisati tako lepo, urejeno in gladko (skoraj brez popravkov), je mali čudež. Pisatelj Alojz Rebola, ki je slovnično korigiral rokopis njegovega priročnika o poslednjih rečeh, Eshatologijo, se takole spominja svojega dela: "Popravljati rokopis človeka, ki je pisal s Prapopisom na mizi, v matematični pozornosti dikcije, ki se mu je zlahka starinski stavek zlivljal kakor kovina v kalup, v jedru ljudskosti, brez besede odveč - to bi se pravilo popravljati človeka, enkratnega, Ukmarja ... Tako sem se omejil na kakšen besedni red, na kakšen romanizen, na kakšno robohrvaško izposojenko, na katero bi utegnil biti hud prijatelj Ja-

nez Gradišnik. A čim bolj sem bral, tem bolj sem postajal strpen tudi do tistih stilnih peg. Proti koncu sem se stežka dotikal česarkoli - bilo je škoda stila, tiste njegove levstikovske prabitnosti, tiste preporodovske miline ..." (A. Rebola, Jakob Ukmar, apostol sožitja, 124). K temu dodam le to: vsakemu bi privoščil, da pride v stik z Ukmarjevim rokopisom, saj se ne bi nehal čuditi in občudovati avtorja. Nazaj h grešni misli. Ne nanaša se na šesto božjo zapoved, na področje spolnosti, kot bi sprva lahko mislili. Glede spolnosti je bil Ukmar sila naraven, prozoren, kar dokazuje, da je bil kot človek popolnoma uresničen. Sam Bog ve kolikokrat je moral kot spovednik poslušati in posegati na to področje. Od januarja 1905 do 30. oktobra 1971 (tri dni pred smrt-

jo), je našel 373.896 spovedi. Rekordno številko za duhovnika! Kot cerkveni sodnik v Benetkah, kjer je reševal pravde iz petnajstih Skofij in kjer se je srečal tudi s poznejšim papežem Janezom XXIII, kardinalom Roncallijem, je obravnaval 102 sodbi, večino od njih je obravnavalo vprašanje veljavnosti cerkvene poroke, torej spet odnosa med možem in ženo. V vseh teh spovedih in pravadah je Ukmar zrasel v uravnoveženo in modro osebo, ki o spolnosti govori zlahka, brez rdečice na obrazu, kot o nekem prelepem daru, ki ga Bog daje človeku kot razpoznavno znamenje njegove ljubezni. Kar začudimo se, ko v njegovi Eshatologiji beremo čudovito stran o spolnosti po vstajenju. "Kar je pa dobrega, lepega in zlahtnega v sedanjem človekovem stanju," piše Ukmar, "bo ostalo na nek način tudi v telesih, ki bodo vstala od smrti v nesmrtno življenje (...). Apetit po hrani

ne bo več, ker ne bo telo potrebovalo hrane. Spolnega nagona ne bo več, ker tudi smrti ne bo več. Pač pa lahko ostanejo zadevni organi, ker imajo že sami po sebi neko vrednost, kakor imata svojo vrednost oko in uho. Seveda ne moremo v tem življenju ne umeti ne povedati, koliko bodo ti sedanjci, tako dragoceni organi spremenjeni in kako bodo v neumrljivem telesu delovali. Gotovo pa je telo učlovečenega Sina po vstajenju res moško telo in je tudi telo božje matere Marije, ki je že vstalo od smrti, pravo žensko telo" (Eshatologija 232-233). Torej, kam meri tista grešna misel, ki nas tokrat preganja? Ne boste verjeli. Na določene trditve krščanskega izročila, ki Bogu odkreajo popolno odpuščanje in brezmejno usmiljenje. Na tisti večni ogenj, ki je tolikim ljudem v dolgih stoletjih krščanstva poganjal strah v kosti in jim zadal veliko duševnega trpljenja. Beremo Ukmarja v originalu, nepopravljenega, v rokopisu. "Kako

naj družimo božje neodpuščanje v peklu z naukom, ki ga je naš Gospod dal apostolu Petru in po svetem evangeliju nam vsem?" Petru naroča, naj odpusti ne do sedemkrat, ampak sedemdesetkrat sedemkrat! "Teško je misliti, da je on, ki je učil, da je treba žalitev vedno odpustiti, žalitve, ki so bile njemu prizadete, nikdar več ne odpusti in onostransko življenje, v peklu. Saj vendar hoče, da se vsi od njega učimo, ker je krotak (Mt 11,29) in ni samo učil, ampak delal in učil (Apd 1,1)" (rokopis, str. 368-369). V 135. psalmu kar sedemnajstkrat ponovimo zahvalni vzklik Bogu: "ker vekomaj traja njegovo usmiljenje"; kako naj si mislimo, da ta božja beseda ni resnična tudi v večnosti? "Mar naj jo zatajimo in naj jo ob večnem trpljenju v peklu nadomestimo s klicem: 'Vekomaj traja božje maščevanje? Bog nas varuj take grešne misli!' (rokopis, str. 366).

/ dalje
Zvone Štrubelj

Kratke

"Ljudska religioznost v Kanalski dolini"

To je naslov zanimive razstave, ki sta jo organizirali občina Naborjet in Goriška skupnost za Kanalsko dolino. Razstavo so odprli minulo soboto v prostorih Beneške palače v Naborjetu. Uvedli so jo s pozdravi župana Naborjeta Omara in predsednika Goriške skupnosti Del Negra, sledila pa je kratka predstavitev ideje o razstavi in njenem nastanku. Kuratorka razstave in hkrati uslužbenka Goriške skupnosti Lara Magri je orisala napore za zbiranje materialov ter predmetov za postavitev razstave. Bilo je zbranega veliko materiala, samo del tega pa je razstavljen v prostorih Beneške palače. Domači raziskovalec in strokovnjak Raimondo Domenig je v svojem posegu orisal večletno zbiranje in fotografiranje krščanskih znakov, prisotnih v dolini, od kapelic do križev; način postavitve teh v zadnjih desetletjih se bistveno spreminja; pred desetletji se je postavil križ ali znamenje, da bi se spomnili nekega dogodka ali nesreče, v zadnjih letih pa ti cvetijo npr. tudi na domačih dvoriščih. Zanimiva trditev Domeniga je, da v slovenskih vaseh doline, v Ukvah, Žabnicah in Ovčji vasi je religioznost veliko bolj prisotna kot v tistih z nemško večino. Krajši poseg je imel tudi prof. Roberto Dapit, ki je govoril o religioznosti s posebnim poudarkom o tisti, kjer so naseljeni Slovenci; pojav je bil močno prisoten v Kanalski dolini in Reziji, čeprav v drugačni obliki. V Kanalski dolini so se ljudje sklivali na Boga in Sveto Trojico, medtem ko v Reziji na druce elemente, kot so zemlja, zrak, sonce. Veliko je bilo tudi prerokov, a zaradi posebnih in marsikdaj osebnih vsebin so šli v pozabo, razen tistih, ki jih je utegnil zapisati ali posneti Pavle Merku'. Te so ljudje uporabljali tudi za zdravljenje bolezni, namreč pred stoletji ni bilo zdravnikov in ljudje so si pomagali in verjeli v tako možnost zdravljenja. Sama razstava je zanimiva zaradi razstavljenih predmetov, posebna pozornost je dana kruhu v vsakdanjem in prazničnem življenju doline in pa opremi nočne spalnice, kjer so razstavljeni religiozni predmeti, ki so bili v rabi skoraj v vsaki hiši, od molitvene knjižnice do rozenkranca.

Ogled razstave je možen vsak dan, razen ponedeljka, od 10.30 do 12. in od 15. ure do 18.30. / RB

V soboto, 16. aprila, "Familyfest" ognjiščarjev v Vidmu: ljubezen gradi mir

V soboto, 16. aprila, bo potekal po vsem svetu, od Rima do San Paola, od Manile do Bruslja, od Toronta do Krasnojarska v Sibiriji in Melbourne v Avstraliji itd. - v 120 krajih - t.i. Familyfest, mednarodno srečanje, ki ga veja gibanja ognjiščarjev, Famiglie Nuove, organizira vsakih 12 let za družine vsega sveta, vseh kultur, ras in verstev. Prireditelji želijo po eni strani poudariti, da družina doživlja hudo krizo vrednot, identitete in zmede vlog, po drugi strani pa so prav družine po vsem svetu glavni dejavniki obnovitvenih tokov same celice kot take in sploh družbe. Familyfest želi biti priložnost za srečanje družin, ki si prizadevajo za razširjanje človeških in verskih vrednot ter so lahko učinkoviti in zdrav protagonisti družbenega in civilnega življenja. Pobuda je že pritegnila pozornost številnih drugih gibanj in družinskih združenj, javnih civilnih in verskih (krščanskih, muslimanskih, budističnih idr.) ustanov. Familyfest je praznik tudi za neverujoče, praznik vseh družin, saj so njihove vrednote po svoji naravi univerzalne. Na sporedu bodo pričevanja krščanskih družin, pa tudi ljudi drugih verstev ali nevernih, ki se prepoznavajo v družinskih vrednotah. Pomenljiv je že logotip srečanja: ena in ista stilizirana črta ponazarja brstje s tremi listki, ki so obenem stilizirana golob. To je namreč najbolj resnično bistvo družine: prva družinska tvorba, ki se odpira, da se družba razvija v bratstvu in miru. V naši deželi bo Familyfest potekal v velikem šotoru na trgu pred stolnico v Vidmu. Program se bo začel ob 10. uri in bo trajal do 18. ure. Zvrstili se bodo pričevanja, razprave o ključnih temah, ustvarjalni trenutki in solidarnostne akcije. Od 15. do 16.30 se bodo navzoči povezali z drugimi prireditvami po svetu in zlasti s tisto v Rimu. Vzporedno bodo potekale prireditve za otroke in mlade. Informacije: za Gorico druž. Renzo in Pia Meneguzzo (tel. 0481 809716), za Trst druž. Lucio in Rita Torelli (040 311001), za Videm druž. Ezio in Vanilla Moznič (0432 560098).

Kratke

Kaj bo s tablam na cesti skozi Dol?

S tem vprašanjem se deželni svetnik Mirko Špacapan ponovno pisno obrača na družbo Anas v zvezi s problemi, ki se tičejo državne ceste št. 55. Tokrat sicer ni v ospredju problem težkega prometa, ki ostaja še vedno pereč in nerešen, temveč "izginotje" tabel, ki značijo posamezne zaselke skozi katere pelje asfaltna vijuga po Dolu. Kar nekaj

časa namreč ostajajo ob cestišču le še prazni koli, ki so pred nedavnim nosili imena slovenskih zaselkov. Na ta način je obubožana vaška identiteta, ki je že itak ogrožena z različnih vidikov; dvojezični napis

napisi so vsakomur znanilci prisotnosti slovenske narodne skupnosti na tem prostoru in boj te narodnostne skupnosti za uveljavljanje svojih pravic je večkrat sad vztrajnih in mestoma mučnih pogajanj, truda in trmaste

vztrajnosti. Tudi s turističnega vidika se izkaže dokaj revno, da se mimoidočim ne postrže tudi z izvirnimi imeni zaselkov in vasi, ta cestna arterija pa bi po Špacapanovem mnenju morala služiti in se razvijati tudi v turistične namene.

Deželni svetnik Slovenske skupnosti torej zaključuje z upanjem, da bodo pristojni organi čimprej ponovno postavili vse dvojezične napise take, kot so bili, ali drugače.

Štmaver: gostovanje Beneškega gledališča in druge pobude

V prejšnjih dneh je bilo v nekdanji osnovni šoli v Štmavru navdse živo in veselo. Na povabilo domačega društva Sabotin je bilo namreč v gosteh Beneško gledališče, ki je poestrilo večer vseh udeležencev s pikro komedijo v domačem beneškem slovenskem narečju. Pred polno dvorano so se naši beneški sosede predstavili z igrvo Vinka Moederdorferja Mama je umarila dvakrat, ki so jo sicer prilagodili potrebam in jeziku, v katerem nastopa gledališče že preko 25 let. V režiji zvestega spremljevalca Marijana Bevka so prinesli med udeležence kulturnega večera črni humor slovenskega avtorja ter groteskno zgodbo v obliki pripovedovanja in izpovedi o družinskih odnosih, ki jih avtor forsira in privede do humorja, ki je - kot rečeno - tragičomičen. Prisotne sta pozdravila društveni tajnik Matjaž Pintar in predsednik Jordan Figelj, gostovanje dramskih skupin pa je stalnica rednega društvenega delovanja v tem obdobju.

Sicer pa pri društvu, predvsem pri mešanem in otroškem pevskem zboru, niti v tem obdobju ne mirujejo, saj se kar vrstijo nastopi, koncerti, gostovanja in izleti po naših krajih in drugod ter sooblikovanje srečanj in prireditev, ki jih organizirajo na ožjem območju rajona. Med drugim v teh tednih poteka lepo uspel šiviljski tečaj za mlajše in starejše vaščanke, naslednji konec tedna pa bo domači zbor na dvodnevem obisku in gostovanju na Štajerskem, kamor je štmavrske pevce povabil mešani pevski zbor Sv. Jakoba. / EJ

Komigo: dva večera zvrhana smeha

V četrtek, 31. marca, se je v goriškem Kulturnem domu z najboljšo slovensko komično uprizoritvijo leta 2005, predstavo Funny money z igralci Špas Teatra iz Mengša in pod režijsko taktirko Vinka Moederdorferja, začel letošnji abonmajski spored trijezičnega Festivala komičnih gledališč, Komigo, ki je lani ob prvi izvedbi zabeležil zelo velik uspeh, posebno pri širši publikli. Prvo letošnje srečanje s humorjem je spremljala polna dvorana, ki ni mogla zadrževati smeha, ko so si na odru sledili komični prizori ob nenadni sreči, ki je doletela protagonistista. Računovodja Henry je namreč po naključju našel v "svojem" kovčku 735.000 funtov in želel čimprej odpotovati kamor koli, da bi ga slučajno lastnik denarja ne izsledil. Njegova žena pa bi bila rada v miru praznovala rojstni dan s prijateljema. Zgodba se ob prihodu dveh inšpektorjev zelo zamota, a se, tudi zaradi prebrisanosti voznika taksija, srečno razplete. Igralci so situacijsko komiko dobro izkoristili in z vsebinsko lahkotnim tekstom zadovoljili gledalce, ki si očitno želijo tudi takih nerazmišljujočih, nezahvalnih dramskih besedil, da se v gledališču sprostijo in razbremenijo vsakodnevnih težav.

Komigo je v ponedeljek, 4., in četrtek, 7. t.m., spet podaril novogoriškimi gledalcem in svojim abonentom preporno vrečo smeha s predstavo Butelj za večerjo Francisa Vebra, ki jo je izvedel Teater 55 Ljubljana v režiji znanega režiserja Branka Džurića-Džura. Lani so gledalci Komigo to komedijo proglasili za najboljšo predstavo festivala, zato so jo prireditelji ponovno uvrstili v program kot nagradni dodatek letošnjega sporeda. Igralec Svete je bil v vlogi protagonista res enkrat in je zelo nazorno pokazal, kako nespametno je norčevati se iz bedakov, saj se kruta privošljivost kot bumerang vrne k pošiljatelju. Naslednje srečanje s humorjem bo v petek, 15. t.m., ko bo ob 20.30 v KD nastopilo gledališče Terzo teatro iz Gorice z zabavno igrvo Sottobanco, seveda v italijanskem jeziku, avtorja Domenica Starnoneja v priredbi in režiji Maura Fontaninija. Tekst naperja svoje komične bodice v profesorje in njihove hibe in nerodnosti. / IK

Evropsko tekmovanje mladih violinistov študentov in mladih čelistov študentov

Glasbeni natečaj Marcosig širi svoja obzorja

V tednu po Veliki noči je v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici potekalo 23. Evropsko tekmovanje mladih violinistov študentov in 13. Evropsko tekmovanje mladih čelistov študentov, ki nosi ime po Alfredu in Vandii Marcosig, ustanoviteljih širokopotezne glasbene pobude, ki jo prireja ta združenje Musica senza frontiere in Kulturni center. Doslej so na njej tekmovali gojenci z območja dežel Alpe-Jadran, letos pa so se jim pridružili tudi glasbeniki iz drugih evropskih držav. Na letošnje tekmovanje se je prijavilo 120 udeležencev: 76 violinistov in 44 čelistov. Ocenjevalno komisijo so sestavljali ugledni glasbeni pedagogi in koncertisti: Giovanni Guglielmo (predsednik za violiniste), Alessandro Molin (umetniški vodja), Carlo Lazzari, Monika Skalar, Dominika Falger, Helfried Fister in Maja Dešpalj Begovič. Komisiji za čeliste je predsedoval Pietro Bosna, člani pa so bili A. Molin, Luca Fiorentini, Andrej Petrač, Lazar Krešimir, Antal Tichy in Wilfried Tachezi. Tekmovanje je potekalo po starostnih kategorijah.

V nedeljo, 3. aprila, sta bila popoldne zaključni koncert in nagradjevanje zmagovalcev. Predsednik združenja Musica senza frontiere, Rodolfo Medeot, se je z ganjenostjo javno

Foto Bumbaca

poklonil smrti svetega očeta Janeza Pavla II. Žalost ob izgubi velikega očeta, je rekel, pa nas ne sme težiti, saj je on imel posebno rad mlade; in glasba, ki jo poustvarjajo mladi, mu je bila še posebno pri srcu. Medeot se je tudi "izkašljal" in kritično nastopil proti goriški občinski upravi, ki je letošnji prireditvi obljubila svoje pokroviteljstvo, žal pa se je umaknila. Obenem je izrazil upanje, da bo občina spet prevzela svojo vlogo. Kot zanimivost povejmo, da so v skupnem seštevku največ nagrad in priznanj (15) prejeli mladi slovenski glasbeniki, 10

Hrvati, 8 Madžari, 7 Avstrijci in 6 Italijani. Tudi letos, kot že nekaj let, je na poseben način izstopala prisotnost deklic, ki so v študiju godal očitno bolj marljive, če že ne bolj nadarjene od dečkov. V kategoriji najmlajših violinistov je na slavnostni akademiji v prisotnosti ljubiteljev glasbe in zvestih gostov prireditve, štirih sinov zakoncev Marcosig, prejela prvo nagrado Avstrijka Christina Müller, posebno nagrado pa je kot najmlajša udeleženka natečaja prejela Slovenka Manja Slak. V kategoriji B je bila najboljša še ena Avstrijka, Ju-

dith Fiedl; v kategoriji C je dosegel prvo mesto Hrvat Marco Graziani, v kategoriji C pa Avstrijka Chien Ching Kuo. Med najmlajšimi čelisti se je odlično izkazala Hrvatica Ana Turkalj, v kategoriji B Madžarka Dora Kokas, v kategoriji C Hrvatica Petra Kučan, v kategoriji D pa Slovenec Luka Šulič. Nagradenci letošnjega natečaja so v naslednjih dneh zablesteli še v Ljubljani, Veroni, v Dunajski dvorani solnograškega Mozarteuma, na konservatoriju v Celovcu in v gledališču Malibrán v Benetkah.

DD

Oš O. Župančič / Veseli cicibani

Iskriva dobrodošlica pomladi

Drugi dan pomladi, v torek, 22. marca, so oder Kulturnega doma v Gorici zajele čarobne sapice, ko so nanje stopili učenci (101!) OŠ O. Župančič v Gorici. Polnozasedeni dvorani so uprizorili odrski prikaz Veseli cicibani z razigranimi verzji O. Župančiča, ki se je v pesmicah o Cicibanu tako enkratno približal otroškemu svetu, da še danes, po toliko letih, zazvenijo sveže kot ob nastanku. Šolarji so z njimi pokazali, kar so se lepega naučili v različnih delavnicah, ki so v zimskih dneh spremljale njihovo šolsko delo. To je uvodoma naglasila tudi ravnateljica Mirka Brajnik. Podčrtala je, da so otroci poleg igralskega dela s pomočjo učiteljev uresničili še scenografsko in kostumografsko zamisel, za katero je glavne smernice dala mentorica gleda-

liške delavnice Vesna Tomsič, neutrudna odrska navdušenka, polna iskrih dramskih idej. Učence in učence od prvega do petega razreda je postavila na oder in vsakemu odmerila primeren prostor, da se je lahko razživel v svoji vlogi. Tako so malčki iz prvega razreda, oblečeni v rumene kostume, po slovenski in italijanski napovedi spreda šestih petošolcev, razajali in prikazali tipično obnašanje rač s pesmico Rac, rac, racman. Za njimi so priskakljale zelene žabice-drugošolčki in izrazile svoje veselje ob oblaku in šumu z juga, ki prinašata odrešilni dež. Žabice so poskakale za oder, ko so nanj priletele vrabčki, ki se niso prav nič ustrašili velikega, brljavega strašila, ki ne zna pometati z metlo, in zato so mirno nadaljevali zobati sladko proso. Učenci četr-

ttega razreda so po zaslugi Tomsičeve, obdarjene z bujno domišljijo, še posebno simpatično in iznajdljivo ponazorili pesmico Na kolenu; v zabavo malih in velikih gledalcev so se izmienično šli konjičev in jahalcev, da se je od skandiranja rim kar "kadilo". Prav tako razigrano so prikazali možička-kopitljačka, ki nikdar ne miruje; z nogami, rokami in glavami so mimirali premikajočo se lese-no lutko. Imenitni so bili tudi petošolci, ki so zaigrali pravi prizorček ob pesmici Ciciban in čebela. Delavna čebelica je spoznala, da je Ciciban fant od fare, ker ne laže, zato je odletela, ne da bi svoje bridko želo vobdla v Cicibanovo čelo. Učenci petega razreda so spretno pripovedovali tudi o pismu, ki ga je poslal zamorski kralj; le-ta je cicibanom velel, naj zaspijo.

Ko so res legli, da bi se zazibali v sladke sanje, jim je učiteljica Barbara Rustja nežno prebrala o Kanglici, ki je postala zlata. Lahkokrile vile-petošolke so tiho zrecitirale pesmico Ciciban zaspi, da ne bi prebudile "neugnanega" fantiča, ki v odraslih gledalcih vzbuja spomine na brezskrbna otroška leta.

Za konec so med velikimi marjeticami, zelo lepim, visokim kozolcem, ki je bil obenem nazoren panj, ob velikem slamnatem strašilu s srjaco živahnih barv in jeans hlačami ter dognato izdelanimi čebelicami iz stiropora, zadonele iz mladih grl pod vodstvom učiteljice Martina Srebrničesa pesmice Ciciban zaspi, Čebelica, sijaj, sijaj sonce in Odšla je starka zima (slednja tudi v italijanski). Za dramatičnejšo spleta Župančičevih stihov je poskrbela Vesna Tomsič, kot tudi za režijo, koreografijo in glasbo. Pomladno hrepenenje vzbujajočo scenografsko sliko sta zasnovala domači umetnik Silvan Bevcar in tenkočutna ilustratorka Danila Komjanc. Luč in ton je upravljal Andrej Pahor.

Živahni odrski poklon cvetoči prirodi in enemu izmed velikih nov slovenske moderne, Otonu Župančiču, po katerem je poimenovana njihova šola, bodo učenci ponovili meseca maja na otroški gledališki reviji v Fiumicellu. Za ta nastop jim želimo vso srečo in čestitamo izvajalcem, učiteljem, staršem in vsem, ki so v zatišju spremljali nastajanje tega radoživega prikaza, predvsem pa Vesni Tomsič, ki se je tudi tokrat izkazala kot odlična odrska mentorica, iskreno predana dramski umetnosti, in potrpežljiva spodbujevalka otroške ustvarjalnosti.

Iva Koršič

V Kulturnem domu v Sovodnjah in v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici

Tudi 5. revija Zlata grla je privabila izjemno število poslušalcev

V nabit polni veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici se je minulo nedeljo, 10. t.m., s tekmovalnim dnevom zaključila peta pevska revija Zlata grla, ki jo prirejajo prosvetno društvo Vrh sv. Mihaela in istoimenski pevski zbor ter Združenje cerkvenih pevskih zborov iz Gorice. Revija Zlata grla je tekmovalnega značaja in je namenjena predvsem širitvi zborovske kulture med najmlajšimi pevci v našem prostoru. Izjemno število obiskovalcev, ki je v soboto in nedeljo napolnilo Kulturni dom v Sovodnjah in KC Bratuž, samo priča o tem, kako pomembno je imeti take revije, na katerih lahko najmlajši pokažejo, kaj so se med letom naučili. Letos je na reviji Zlata grla, ki jo je uvedla Doriana Devetak, povezovali pa sta jo Sara in Tatjana Devetak, nastopilo

dinski pevski zbor slo. Prosvetnega društva Danica iz Šentprimozha v Podjuni) in iz Slovenije (mladinsko otroški pevski zbor iz Lokavca pri Ajdovščini). Sobotni revijalni in netekmovalni del pevske revije Zlata grla je potekal v Kulturnem domu v Sovodnjah, na nedeljskem tekmovalnem delu pa je v centru Bratuž v Gorici nastopilo osem najboljših otroških in mladinskih pevskih zborov iz zamejstva, ki so: OPZ Ladjica iz Devina, OPZ OŠ Albina Bubiča iz Milj, OPZ Kraški cvet iz Trebč ter OPZ Romjan iz OŠ v Romjanu med otroškimi zbori, mladinska vokalna skupina Vrh

Foto JMP

Komel iz Gorice. Otroški pevski zbori so imeli za obvezno pesem *Burjo* Alda Kumarja, medtem ko so mladinski pevski zbori morali zapeti *Pesem primorske mladine* Zorka Hareja, vsak zbor pa je v tekmovalnem delu zapel tri slovenske pesmi. Stokovno žirijo so letos sestavljali zborovodje in glasbeni izvedenci: Tamara Stanese, Suzana Žerjal, Mirko Ferlan in g. Franc Pohajač. Podelili so tudi nagrade: prvo mesto je med otroškimi zbori na raviji Zlata grla zasedel otroški pevski zbor Kraški cvet iz Trebč pri Trstu, ki ga vodi sestra Karmen

Koren, na drugo mesto pa se je uvrstil otroški pevski zbor Ladjica iz Devina, ki ga vodi Olga Tavčar. Med mladinskimi pevskimi zbori so člani žirije tokrat nagrado mladinski vokalni skupini Vrh sv. Mihaela, ki jo vodi Marja Feinig Tavčar, na drugo mesto pa se je uvrstil MIPZ Emil Komel iz Gorice, ki ga vodi Damjana Čevdek Jug. Za najboljšo spremljavo na klavirju so člani žirije tokrat nagradili pianistko Beatrice Zonta, ki je spremljala otroke iz Milj. Vseh zborov žal ne moremo naštetati in tudi njihovih zborovodij ne, kot tudi ne spremljevalcev zborov in predvsem pa ne pridnih staršev naših otrok, ki so na reviji pokazali ljubezen do petja in tisto vztrajnost, ki je potrebna, če hočemo, da bomo tudi v prihodnje ohranili pevsko kulturo in zavezanost peti glasbi v naši sredi. Prav vsem - tudi organizatorjem - naj gredo iskrene čestitke!

JUP

Foto JMP

16 otroških in mladinskih pevskih zborov iz zamejstva, gostujoča zbor pa sta prišla iz avstrijske Koroške (otroški in mla-

sv. Mihaela, mlajša mladinska pevska skupina Vesela pomlad z Opčin, MIPZ Francišek B. Sedej iz Števerjana ter MIPZ Emil

med otroškimi zbori na raviji Zlata grla zasedel otroški pevski zbor Kraški cvet iz Trebč pri Trstu, ki ga vodi sestra Karmen

Prejeli smo

Anton ali Andrej Pelicon?

Januarja leta 1763 se je v Gabrjah (po nekaterih virih v Rubijah) rodil Anton Pelicon, odličen in evropsko uveljavljen mojster v izdelovanju gosli in drugih glasbil. Umril je 27. oktobra 1850 v Gorici. Letos bo torej minilo 155 let od njegove smrti.

Rodil se je v družini, ki je po vsej verjetnosti imela svoje korenine na Vrhu. Tu se v letu 1818 (po popisu lastnikov nepremičnin v Franciscejskem katastru) omenja Štefan Belizon kot lastnik hiše in gospodarskega poslopja s številko 23. Krstili so ga za Antona (Antonius). Anton je bil po imenu tudi sin Antona Vincenc Jožef (1809-1861). Priimek družine so v različnih obdobjih dokaj različno zapisovali (Pillizon, Pellizon, Pelizan, Pillizon, Pelizon). Anton Pelicon se je leta 1787 v cerkvi na Travniku v Gorici poročil z Uršulo Disopra. V zakonu so se rodili trije otroci. Po ženini smrti se je Anton Pelicon leta 1799 v drugo poročil s Cecilijo Podlipnik. Imela sta štirinajst otrok. Zadnji je bil Peter (1819).

Pelicon je imel delavnico najprej v ulici sv. Antona, nato v bližini mestnega gleda-

lišča, nato v današnji Moreljevovi ulici. Po podatkih v Primorskem slovenskem biografskem leksikonu so Peliconovi imeli delavnico tudi v Sovodnjah. Sloves Antona Pelicona kot odličnega izdelovalca gosli je segel celo v nemške dežele. Z izdelovanjem glasbil so se ukvarjali tudi nekateri od Antonovih potomcev.

O Peliconu so pisali poleg Marije Češutove (Sovodnjski zbornik 1983) tudi številni italijanski zgodovinarji. Omenjen pa je tudi v nemških virih. In prav izdelovalca glasbil Antona Pelicona smo imeli v mislih, ko smo pred petimi leti v komisiji za toponomastiko razpravljali o preimevanju ulic v sovodnjski občini. Po njem naj bi bila poimenovana glavna ulica v Gabrjah.

Glavna ulica v Gabrjah pa je bila, začudo, poimenovana po Andreju Peliconu. Tako namreč piše na tablah. Po štirih mesecih od namestitve table še zmeraj stojijo. Smo se mar zmotili v komisiji? Če to drži, potem je naloga občinske uprave, da pojasni, kdo je ta doslej "neznani" in nikjer navedeni Andrej Pelicon, ki je prevzel mesto Antona Pelicona.

Vlado Klemšev

Srečanje z glasbo: Duo Šiškovič-Ferrini

Srečanja z glasbo se nadaljujejo v sredo, 20. aprila, ko bo na odru velike dvorane Kulturnega centra Lojze Bratuž Duo Šiškovič-Ferrini zaigral skladbe Jožka Jakonciča, Saše Šantla, Danila Švare ter sodobnikov Stanka Jericija, Pavleta Merkuja in Gianpola Corala.

Violinist Črtomir Šiškovič in pianist Luca Ferrini sta ta program že predstavila na lan-

skih Kogojevih dnevih v Kalnalu ob Soči. Njihov goriški koncert bo opremila tudi nova zgoščenka, ki jo izdajata SCGV Emil Komel in Zadruga Goriška Mohorjeva. Zgoščenka prinaša prerez primorske glasbene ustvarjalnosti v 20. stoletju. Posnela jo je ekipa Radia Koper v sežanskem Kulturnem domu Srečko Kosovel. Koncert se bo začel ob 20.30.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

vabi člane na

REDNI LETNI OBČNI ZBOR

v torek, 19. aprila 2005, ob 20.30

v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici

Darovi

Za Novi glas: Peter Tomsič 5,00 evrov.

Za cerkev v Gabrjah: Angelo Pinello 40,00; Felice Vinotti 20,00; N.N. z Vrha 100,00 evrov.

Za cerkev na Peči: mama Milka v spomin na Vido 25,00; Danica Juren Zotti 10,00 evrov.

Za cerkev v Rupi: družina Rutar 10,00 evrov.

Za MePZ Rupa-Peč: Milka Cijan v spomin na moža Ivana 25,00 evrov.

Za lačne otroke: Ema Pelicon Maraz 40,00 evrov.

Cestitke

Goriška Mohorjeva družba čestita svojemu dolgoletnemu odborniku dr. Jožku Markuži ob 40-letnici mašniškega posvečenja in mu ob tem lepem življenjskem jubileju želi še nadaljnega Božjega blagoslova na duhovniški poti.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 15.4. do 21.4.2005)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

Petek, 15. aprila (v studiu Andrej Baucon): V diskoteki 103 z Andrejem: domače viže, zanimivosti in obvestila. - Iz krščanskega sveta.

Ponedeljek, 18. aprila (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem: moderna glasba, zanimivosti in obvestila.

Torek, 19. aprila (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 20. aprila (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Alkimija in kemija skozi stoletja. - Izbor melodij.

Četrtek, 21. aprila: (oddaja odpade zaradi prenosa košarkarske tekme)

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

vljudno vabi na niz prireditev

MILKO BAMBIČ 1905-2005

POKLON OB STOLETNICI ROJSTVA

- Kulturni center Lojze Bratuž

TOREK, 26. APRILA 2005, OB 16. URI:

Mednarodni posvet "Kaj bo z nami čez sto let?"

Sodelujejo: F. Vecchiet, P. Maurenig, M. Kravos, S. Molesi, C. Martelli, J. Merku', J. Danev, V. Verani; moderator: Jurij Paljk

OB 18. URI: odprtje antološke razstave iz zbirk Verani in Goriškega muzeja-Grad Kromberk

- Deželni avditorij furlanske kulture

SREDA, 27. APRILA 2005, OB 11. URI:

razstava ilustracij in oblikovanja Milka Bambiča ter izdelkov otrok osnovnih šol

- Kulturni dom

SREDA, 27. APRILA 2005, OB 18. URI:

odprtje razstave *Karikature in drugo...*

- Galerija ARS

ČETRTEK, 28. APRILA 2005, OB 18. URI:

Hommage Bambiču, odprtje razstave Grupe U

Veleposlanikova leta v Vatikanu

Iz spominov na Janeza Pavla II.

Dr. Karel Bonutti, rojen v Bukovici v spodnji Vipavski dolini, je od prvih povojnih let živel z družino v Clevelandu v ZDA, kjer je bil univerzitetni profesor in vsestranski kulturni delavec. Od leta 1998 do 2002 je bil veleposlanik Republike Slovenije pri Svetem sedežu. Za naš list je napisal nekaj svojih spominov na to obdobje in na samega sv. očeta.

Ponedeljek 7. septembra 1998 mi bo ostal v neizbrisnem spominu. To je bil dan, ki ga je določilo vatikansko Državno tajništvo za predajo akreditiv svetemu očetu. Četudi sem prispel v Rim že v drugi polovici junija, je bil zaradi počitnic sprejem pri svetem očetu odložen do septembra. V papeževi poletni rezidenzi Castelgandolfo nas je sprejel nadškof James Harvey, prefekt papeževga dvora. V spremstvu švicarske garde in dvornikov me je s soprogo in družino spremljal do papežev pisarne. Vsi člani družine so počakali v predsobi. Srečanje s papežem v njegovi osebni pisarni ob prisotnosti njegovega zvestega tajnika škofa Dziwisza je bilo prisrčno. Po izročitvi akreditivov

sva se usedla k pisalni mizi. Papež se je zanimal za splošno stanje v Sloveniji, kako se razvija demokratizacija. Spomnil se je nekaterih vladnih predstavnikov, ki jih je srečal v Vatikanu in nato še v Sloveniji. Njegove oči pa so se kar zasvetile, ko je omenil srečanje z mladino v Postojni. Tudi kapela s sliko Marije Pomagaj v baziliki na Brezjah mu je bila zelo prisotna. Kar je smatral za edinstveno in ganljivo, so bile pete litanije Matere Božje. Rekel je, da takšnega petja še ni slišal. Obisk v Sloveniji mu je dal občutek, da je vera v Sloveniji kljub 50-letnemu enoumju in verskemu zatiranju še močno ukoreninjena. Ko sva se dotaknila svetovnih vprašanj, sem sem predrznil izraziti prepričanje, da bodo njegovi napori za združitev vzhodnega krščanstva z zahodnim uspeli, ker obe verski skupnosti, katoliška in pravoslavna, z enako gorečnostjo častita Devico Marijo. Ko smo končali z razgovorom - morda petnajst minut -, so povabili v pisarno ostale člane družine, da jih predstavim svetemu očetu. Vse je obdaroval in blagoslovil. Ko sem predstavil Borisa, enega od sinov, se je papež na-

smehnil in dodal: "O Boris Jelcin". Od tedaj je sin Boris ponosen na svoje ime. Kljub sproščenosti pri sprejemu se je že takrat čutilo, da papežovo zdravje peša. Že takrat je rabil palico.

Prav tako nepozaben je papežev direkten poseg pri odločanju njegovega drugega obiska Slovenije s slovesno proglasitvijo za blaženega škofa Antona M. Slomška. Kljub temu da so njegovi najožji sodelavci nekako že odločili, da bo slovesna proglasitev v Rimu, na Trgu sv. Pe-

tra, se je zaradi složnega nastopa Slovenske škofovske konference in slovenske vlade ter možnosti, da se zaradi bližine Rima in Maribora slovesnost da opraviti v enem dnevu, sveti oče osebno odločil v prid slovenskih želja. Ko smo se po slovesnosti vračali iz Maribora s sedanjim nadškofom in nuncijem Ivanom Jurkovičem, sva bila povabljeni, da papeža spremljamo na letalu. Bil je izredno zadovoljen nad obiskom, saj ga je pričakalo okrog 200.000 Slovencev, ki so izka-

zali vdanost Cerkvi in njemu osebno.

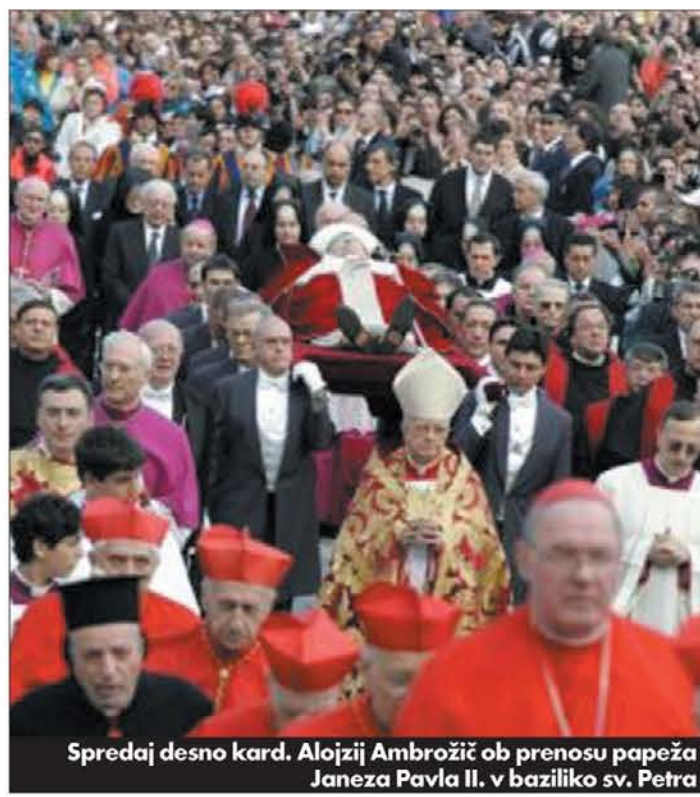
Pripravljali smo tudi papežev tretji obisk v Sloveniji. Zamisel je prišla od ruskega veleposlanika pri Svetem sedežu Vitalija Litvina, ki je svetoval, da bi se moskovski patriarh Aleksej in sveti oče srečala v drugi državi, predno bi prišlo do uradnega obiska v Moskvi in nato v Rimu. Zamisel je bila sprejemljiva obema. Letališče Brnik, srečanje pa v Brezjskem samostanu. Na žalost se je Sveti sedež, nič sluteč, ravno takrat odločil, da spremeni cerkvena območja v Rusiji iz administrativnih regij v redne škofije. Ruski patriarhat pa je sprejel odločitev kot širjenje katoliškega prozelitizma na ruskem pravoslavnem ozemlju, zato je sedaj srečanje odloženo za nedoločen čas. Kljub temu da je sveti oče izkazal izjemno naklonjenost do našega malega slovenskega naroda, sta slovenska vlada in Državni zbor z veliko težavo urejali pravne odnose s Svetim sedežem. Apostolska obiska svetega očeta v Sloveniji, sta bila namreč verskega značaja, pravne zadeve pa niso bile urejene. Do podpisa sporazuma o pravnih zadevah je prišlo po nekajletnih razpravah in tri leta po parafiranju. To je svetega očeta močno prizadelo in v osebnih razgovorih v Državnem tajništvu niso zakrivali razočaranja.

Kot prvo, tako tudi zadnje, poslovnino srečanje s svetim očetom, pusti slehernemu velepo-

slaniku neizbrisne spomine. Avdienca je bila 24. junija 2002. V starih letih je papežovo zdravje močno opešalo. Kljub temu bi njegove dnevne obveznosti težko opravljal najbolj izkušeni in zdrav državnik. Srečanje je bilo najavljeno ob 11.30. Navadno sta za poslovnino avdienco povabljeni le veleposlanik in soproga. V našem primeru pa so povabili vso družino z vnuki: bilo nas je 18. Četudi je bilo znano, da se je sveti oče ravno tiste dni počutil zelo slabo, je takoj, ko sva s soprogo stopila v njegovo osebno pisarno, s pomočjo osebnega tajnika vstal in se nama želel približati. S tem je hotel izkazati spoštovanje do države, ki sem jo predstavljal. Tokrat je bil razgovor bolj kratek. Še vedno je kazal zanimanje za Slovenijo, imenoval nekaj slovenskih predstavnikov, se zanimal za njihovo delovanje in za moje nadaljnje delo. Spet je omenil Postojno in Brezje. Nato je sprejel ostale v družini. Vsakega je obdaroval in blagoslovil. Vsi navzoči smo čutili bolečino v njegovih gibih, ko je dvigal roke in govoril, saj je imel robec v eni roki in tajnik je bil stalno ob strani.

Biti veleposlanik pri Svetem sedežu je velika čast, katere je deležnih le malo ljudi. Biti veleposlanik v času Janeza Pavla II. pa dar, ki ga kot katoličan sprejmeš od Boga s polno zavestjo tvoje malenkosti, da si le orodje v Božjih rokah.

Karel Bonutti

Sprejema desno kard. Alojzij Ambrožič ob prenosu papeža Janeza Pavla II. v baziliko sv. Petra

Jasna in po meri človeka misel sv. očeta o delu in gospodarstvu

Papeževa ekonomska misel

Janez Pavel II. je bil zelo razgledana oseba in se je zanimal za najrazličnejša področja, tudi za ekonomijo. Nekateri vidni ekonomisti se spominjajo, da je leta 1990 potekal v Vatikanu svetovni ekonomski kongres. Med zasedanjem so se vsi sodelujoči zbrali pri kosilu. Med kosilom se je z njimi pogovarjal in jih spraševal o najbolj aktualnih gospodarskih temah. Pravijo, da je vse zbrane močno presenetil, saj bi se lahko v znanju ekonomije kosal z marsikaterim izmed prisotnih. Svoje bogato znanje je nato uporabil pri pisanju svojih enciklik in nagovorov. Ekonomskih problemov se je lotil večkrat in to tako v svojih enciklikah kot tudi v raznih govorih in posegih, v katerih obravnava številna socialna in ekonomska vprašanja od globalizacije pa do odgovornosti, ki jo imajo bogate države v odnosu do revnejših držav.

V celoti pa so gospodarstvu posvečene tri enciklike, in sicer Laborem exercens, ki je bila objavljena leta 1981, Sollicitudo rei socialis iz leta 1988 in Centesimus annus iz leta 1991, ki se navezuje na encikliko Rerum novarum papeža Leona XIII. Izmed treh je najpomembnejša prav zadnja, ki v bistvu povzema prejšnji dve in obravnava številna vprašanja. Ta enciklika je tudi vabilo k dialogu, da bi verujoči in neverujoči skupaj reševali številna odprta vprašanja. Dela na tem področju je namreč še veliko, saj je že papež Pavel VI. trdil, da človek ve, kje se začne njegovo delo, nikoli pa ne ve, kje se konča.

V center svoje ekonomske misli je papež Janez Pavel II. postavil človeka in njegovo do-

stojanstvo. Človek je namreč nosilec pravic in dolžnosti, ne samo zato, ker opravlja določeno delo, pač pa že zgolj zato, ker je človek. Zato pa ne moremo človeka obravnavati kot neko surovino, npr. blago ali surovo nafto. Človek je nosilec razvoja. Ravno zaradi tega je človek center gospodarskega sistema, ki se vrti okoli tega bistvenega osebk. Ekonomski sistem je namreč nastal zaradi človeka in ne obratno. Poleg te temeljne trditve, da je človek center gospodarskega sistema, pa omenja še tri bistvene elemente svoje gospodarske teorije, in sicer: svoboda človeka pri vseh gospodarskih dejavnostih, zasebna lastnina in gospodarska iniciativa ter odgovornost posameznika pri gospodarskem raz-

voju, kjer igra ravno človek glavno vlogo. Pokojni papež Janez Pavel II. se je lotil tudi pomena podjetja in kapitalizma. Podjetje je v bistvu znak popolne gospodarske svobode, ki jo uživa neka oseba. Človek lahko z ustanovitvijo svojega podjetja izraža svojo gospodarsko svobodo. Tako tudi dobiček ni nekaj negativnega, pač pa upravičena nagrada za tistega, ki je v podjetje vložil svoj kapital, znanje in kreativnost. Po mnenju Janeza Pavla II. kapitalizem v svoji zasnovi ni nekaj negativnega, pač pa označuje nek temeljni gospodarski sistem, ki pozitivno učinkuje na podjetja in na zasebno lastnino. S tem pa naj bi se povečala čut odgovornosti pri izkoriščanju obstoječih

proizvodnih faktorjev in človekova kreativnost. V tem pogledu pa bi bilo verjetno bolje, je v svoji encikliki navedel Janez Pavel II., če bi namesto besede kapitalizem, ki ima nekoliko negativen prizvok, uporabila oznako gospodarstvo podjetij ali še bolj enostavno svobodna ekonomija. V encikliki Centesimus annus je Janez Pavel II. poudaril pomen svobodnega trgovanja, saj naj bi se na tak način najbolj učinkovito porazdelila razpoložljiva sredstva in naj bi najboljše zadovoljevali potrebe posameznikov in skupnosti. V vsakem primeru pa obstajajo dobrine, ki jih ni mogoče ne kupiti in niti ne prodati, kot npr. svoboda, pravično sodstvo ipd. V ekonomski teoriji ločimo štiri gospodarske subjekte: družine, podjetja, državo in ostali svet. Ravno zaradi tega je Janez Pavel II. posvetil ve-

liko pozornost državi v gospodarskem sistemu. V zdravem gospodarskem sistemu je nujno potrebno, da je državna uprava urejena. Če v državi manjka varnost, vlada podkupovanje javne oblasti in če dopušča nezakonito delovanje, se gospodarstvo ne more pravilno in uravnoteženo razviti. Država mora zato jamčiti osebno varnost in spoštovanje zakonov, kar je predpogoj za gospodarski razvoj. Janez Pavel II. se je v enem izmed svojih nagovorov lotil tudi problemov globalizacije. Med drugim je izjavil, da globalizacija sama po sebi ni ne pozitivna niti negativna, pač pa je njen učinek odvisen od človeka, ki globalizacijo izvaja. Gospodarstveniki bi morali svoje programe izvajati tako, da so le-ti v službi človeka, da povečujejo solidarnost med ljudmi in da se povečuje skupno dobro.

Mara Petaros

Misli o velikem papežu

Imel sem srečo, da sem se večkrat od blizu srečal s papežem Janezom Pavlom II.: od doživetja njegove izvolitve na trgu sv. Petra, nekajkratnega somaševanja v njegovi privatni kapeli, srečevanja ob teoloških kongresih in obisku Slovenika 22. novembra 1990, do slovesa spet pri baziliki sv. Petra v soboto ponoči in v torek, 5. t.m. ponoči v baziliki sami. Nepozabni trenutki srečanj s človekom, ki je hkrati združeval vzvišeno popolno predanost Bogu in svojemu poslanstvu z izredno človeško bližino in dobrohotnostjo, kot jo lahko izraža le oče! Janez Pavel II. je bil eden največjih ljudi našega časa in eden največjih papežev v zgodovini Cerkve. Niso brezpredmetni glasovi z mnogih strani, da bi ga vse Božje ljudstvo enodušno takoj proglasilo za "svetega". Morda bi bilo mogoče jedro njegove osebnosti in pomena njegovega dela zaobjeti takole: papež Janez Pavel II. je iz najglobljih korenin krščanske vere v Jezusa Kristusa in Troedinega Boga črpal neizmerno spoštovanje in ljubezen do vsakega človeka in vsakega naroda ter nezlomljivo upanje in zaupanje v graditev nove dobe evangeljske civilizacije dialoga, sodelovanja, ljubezni in miru med vsemi ljudmi dobre volje ne glede na raso, politično prepričanje ali versko pripadnost. Z vso svojo osebnostjo in prizadevanjem se je trajno zapisal v zgodovino človeštva.

Joško Pirč

Kaj naj povem o papežu... v teh dneh so drugi, veliko bolj razgledani in učeni ljudje po časopisih in v neskončnih televizijskih povezavah razčlenili najrazličnejše vidike te izredne osebnosti, ki je v sebi združevala izrazito večplastnost in vrsto darov. Ko si mu prisluhnul, si takoj zaslutil, da je to človek globoke duhovnosti in trdne vere, resnega študijskega pristopa, a tudi mističnega zanosa. Iz njega sta izžarevali izredna volja in moč, tako da se je izkazal tudi kot človek akcije in velikih komunikacijskih sposobnosti, predvsem pa si v njem vedno zaznal pristnost in naravnost ter veliko zvestobo samemu sebi in temu, v kar je verjel, da je prav in dobro. Zanj bi res lahko rekli, da je bil pravi revolucionarni duh. Človek, ki ne sledi splošnemu mnenju ali ustaljenim protokolom, ampak zna v zvestobi tradicionalnim vrednotam in oblikam prisluhniti svoji vesti,

svojemu notranjemu glasu in mogoče včasih tudi intuitivno izbrati pot, ki je drugačna, ki preseneti, ki se ne drži kalupov in predpisov. Edino tako si lahko razlagamo, da je znal nagovarjati tako vernike kot neverujoče, da mu veličino priznavajo tudi pripadniki drugih verstev in zato je v svojem skoraj 27 let dolgem pontifikatu privabljal neverjetne množice. Vsakdo mu je namreč moral priznati izredno duhovno moč in doslednost v zagovarjanju običnih človeških vrednot, kot so mir, spoštovanje življenja v vseh njegovih oblikah, spoštovanje človekovih pravic in svobode, skrb za socialno pravičnost in odpravo lakote v svetu. V tem, kako je znal nagovarjati mlade, ni potrebno posebej govoriti, saj so mu bili ob strani tudi v dnevi, ko je bil bolan in je umiral in te dni, ko se pripravljajo na njegov pogreb. Mirno lahko zato rečemo, da je bil obdarjen z izredno karizmo. Bil je mož hudih življenjskih preizkušenj, kot otrok je izgubil mamo, doživel je nacizem in preganjanje Judov na Poljskem, doživel je prihod komunizma in komunistično preganjanje, doživel je bolezen in z Marijino pomočjo, kot je sam dejal, preživel atentat. V teh zadnjih letih in mesecih pa je znal dostojanstveno in vendar naravno sprejemati vse hujše omejitve in zdravstvene težave zaradi boleznii. Tudi v tem je pokazal, da je dosleden s samim seboj in da, če je pisal in govoril o tem, da je treba človeka spoštovati v celoti, zdravega in bolnega, to tudi živi. Celo jezilo ga je, da ne more na Veliko noč nagovoriti množice, ki se je zbrala pod njegovim oknom na trgu pred svetim Petrom. Nekateri mu očitajo, da bi se temu lahko izognil in da ni bilo dobro kazati trpečega in nemočnega papeža. Mislim pa, da je bil tudi v tem rajni papež dosleden in ni hotel nič drugega kot do konca izpolnjevati svojo službo pastirja narodov ter izpričevati svojo vero. Tudi s svojim molkom je "molče trobental" svoj Credo. Vsa priznanja za razne krivde, ki so jih zagrešili cerkveni ljudje, vsi pozivi k spravi, vsa dejanja približevanja in iskanja sožitja z drugimi verstvi, so dejanja, ki potrjujejo njegovo veliko moralno moč. Mi, kot Slovenci, ki ži-

vimo izven meja svoje matične domovine, smo mu hvaležni, da nas je med svojimi obiski v naših krajih, v Trstu, Gorici in Vidmu, posebej obravnaval in nas spodbujal v zvestobi narodnim in duhovnim vrednotam, ki jih je očitno razumel in

likega človeka.

Marko Tavčar

Vstali Gospod Jezus je danes, 2. aprila 2005, na predvečer nedelje Božjega usmiljenja, v velikonočnem času k sebi poklical zvestega služabnika svetega očea-

doživljal kot pravične in pravilne. Podobno se je izrazil tudi med obema obiskoma, ki ju je opravil v Sloveniji, da ne omenimo vloge, ki jo je imel pri tem, da je Vatikan kot prvi priznal suverenost novonastale republike Slovenije in s tem pospešil mednarodno priznanje naše domovine.

Tudi zato ga imamo radi. Vesel sem, da sem lahko osebno sledil in doživljal ta novi papeški slog, ki je prevetril Vatikan in bogotovo še dolgo zaznamoval delovanje Cerkve. Upam, da bomo znali tudi v naših župnijskih skupnostih in v osebnem življenju slediti zgledu tega ve-

ta papeža Janeza Pavla II. (1920-2005). Njegova smrt nas žalosti, toda v veri in zaupanju Bogu izražamo veliko hvaležnost, da nam ga je v svoji Previdnosti, s katero vodi Cerkev, dal v odločilnih časih preteklega stoletja. Janez Pavel II. je bil eden največjih papežev v zgodovini Cerkve. Njegove besede, številna pisma in okrožnice ter pastoralna potoovanja so nas usmerjala k pristnemu evangeljskemu nauku in uresničevanju II. vatikanskega koncila (1962-1965) ter h krščanskemu življenju in pričevanju, njegov zgled pastirske požrtvovalnosti, trdnega zaupanja in neomajne vere pa nas je

potrjeval v veri in zvestobi Jezusu Kristusu in njegovi Cerkvi. Škofje v Cerkvi na Slovenskem smo papežu Janezu Pavlu II. še posebno hvaležni za številne izraze ljubeče skrbi in očetovske naklonjenosti do slovenskega naroda in Cerkve. Med prvimi državniki na svetu je priznal slovensko državno samostojnost, dvakrat pa nas je tudi osebno obiskal. Med prvim obiskom je mladim zaupal: "Papež 'ma vas rad!' in nas vse spodbudil z ljudskim rekrom: 'Korajža velja!'. Zavzel se je za to, da je lahko razglasil blaženega Antona Martina Slomška za nebeškega vzornika katoliške vere na Slovenskem in ljubezni do naroda in Cerkve. Globoko hvaležnost mu bomo najbolj pokazali s tem, da si bomo njegove spodbude vzeli k srcu in da bomo v naslednjih dneh v gorečih molitvah prosili Gospoda, naj mu nakloni bogato plačilo, pokojnega pa, naj odsej prosi za nas pri Bogu, da bo Cerkev pri nas in v svetu v njegovem duhu zvesta svojemu poslanstvu.

dr. Franc Kramberger,
predsednik SSK in
ostali slovenski škofje

Ob smrti svetega očea Janeza Pavla II. sočustvujemo z vsemi katoličani in z vsemi ljudmi dobre volje po svetu, ki jih je papeževa smrt prizadela. Njegov pontifikat je bil tretji najdaljši v zgodovini Cerkve (26 let). Bogu se zanj zahvaljujemo in za delo, ki ga je opravil v Katoliški Cerkvi in za blagor vsega sveta. Prosim Gospoda, naj ga popelje v večno svetlobo in naj uživa večno srečo z Devico Marijo in svetniki, saj jih je prav on toliko razglasil za svetnike.

Sv. očetu Janezu Pavlu II. smo mi še posebej hvaležni za njegov delež pri mednarodnem priznanju samostojnosti Slovenije in za njegova dva pastoralna obiska.

Papež Janez Pavel II. je imenoval za škofe 13 škofov Slovencev: vseh 11 slovenskih in 2 zunaj Slovenije.

Papež Janez Pavel II. je bil eden največjih papežev moderne dobe. To je bil papež notranje prenovne Cerkve, dialoga z drugimi Cerkvami in krščanskimi skupnostmi, z drugimi verstvi in sploh z ljudmi drugačnega spre-

ječanja. Kot usmiljeni Samaritanec se je sklanjal k narodom v njihovi stiski zaradi vojne, revščine, zaostalosti ter kršenja človekovih pravic in drugih krivic.

Svojo hvaležnost papežu Janezu Pavlu II. bomo najlepše izkazali s tem, da sprejmemo in se ravnamo po tem, kar nas je učil.

V stolnici in po vsej škofiji bodo zanj zvonjenje, maše zadušnice, govori in molitve za njegov večni mir in pokoj. Papež Janez Pavel II. je bil velik papež.

msgr. Metod Pirih,
kopski škof

Koliko lepih misli so izrazili o papežu preprosti ljudje in vidne osebnosti! Res smo lahko zadovoljni, da je postal svet tako dober in ceni vse nauke, ki jih je Janez Pavel II. vztrajno delil. Koliko lepih besed toliko dni zaporedoma!

Toda pri papežu so besedam sledila dejanja, sam je dajal dober zgled, ko je delal določene izbire in pri svojem poslanstvu vztrajal do konca. Zdaj je treba, da tako ravnamo vsi. Preprosti ljudje in mladina, prihodnost sveta, so sprejeli papeževo sporočilo in upati je, da ga bodo dolgo nosili v srcu. Enako mora narediti, kdor je na vodilnih mestih in ima odgovornost za usodo posameznih ljudi, narodov in sveta. Sem lahko stvaren s tremi primeri? Makroprimer: kako je mogoče odobravati papeževo sporočilo miru in istočasno napovedovati preventivno vojno raznim državam in v njej sodelovati? Mikroprimer: pritrjevati njegovemu prizadevanju za pravičnost in bratstvo med ljudmi in istočasno kratiti npr. Slovencev v Trstu (ali Čedadu in šekje) pravice, ki jim pripadajo po božji in človeški postavi (beri zakonu 38/2001)? Paradoks par excellence (ker prihaja iz vaticanske "volilne kampanje"): kako je mogoče širiti nauk o človekovem dostojanstvu in enakosti vseh ljudi in istočasno izjavljati, da bi moral novi papež zdaj biti Italijan, vsekakor pa ne črncel? Če bi tega sam ne slišal po televiziji, bi ne verjel, da je mogel kdo kaj takega izreči.

Evangelij na krsti Janeza Pavla II. je veter zaprl, tako da je ostala prva platnica zgoraj: kot da je pripravljen za novo branje. A tokrat v tej luči: bodočnost bo svetla, če med lepimi besedami in dejanji ne bo več razlike.

Janko Ban

Spomini na vseslovensko romanje k svetemu očetu v Rim

"Pozdravljam vas kot pripadnike plemenitega naroda!"

"Pozdravljam vas kot pripadnike plemenitega naroda, naroda, ki je vreden vsega spoštovanja in ljubezni", s temi besedami je Janez Pavel drugi nagovoril 5000 slovenskih romarjev, ki so ga 18. oktobra 1979 obiskali v Rimu. Kako zelo nas je imel rad, pričča dejstvo, da se je že v prvem letu svojega papeževanja kar dvakrat srečal s Slovenci. Septembra 1979 so prvega papeža, ki je z nami govoril v slovenščini, obiskali v Castelgandolfu verniki tržaške škofije, med katerimi je bilo nad 500 Slovencev. Mesec dni kasneje in le dva dni po prvi obletnici izvolitve Janeza Pavla II., je Trg sv. Petra preplavila slovenska beseda, v vseh svojih oblikah in narečjih od gorenjske do štajerske, od koroške do notranjske, od primorske do dolnjske, od prekmurske do belokranjske, od briške do go-

riške in vipavske, od kraške do brežanske govorce. Ob vzklikih "živio papež" in prepevanju Marijinih pesmi je 5000 slovenskih vernikov čakalo v avdienci dvorani Pavla VI. na težko pričakovano srečanje s svetim očetom. Točno ob 13.00 je v dvorani završalo, ko smo zagledali svetega očeta, ki se je zaustavil med verniki, se rokoval, delil blagoslove. Za nekaj več kot sto metrov dolgo pot od vhoda pa do stopnišča pod monumentalno skulpturo Vstajenja je potreboval 14 minut. Vsem, čeprav je bilo to materialno nemogoče, je želel stisniti roko. Dlje se je zaustavil pri narodnih nošah v prvih vrstah, nato očetovski pozdrav in blagoslov vsem. Množica pa je medtem že intonirala ponarodno poljsko cerkveno pesem, papežu v pozdrav. Ljubljanski metropolit Pogačnik, ki je vodil romarje, je papežu sporočil,

da je "po vzgledu svetih bratov Cirila in Metoda ostal slovenski narod skozi stoletja zvest Kristusu in Cerkvi. Jasno pričča o tem njegova večkrat razburkana zgodovina, ko je moral narod marsikaj pretrpeti zaradi svoje zvestobe Kristusu in Cerkvi." Romarji, ki so Pogačnikov pozdrav podkrepili s ploskanjem, so na mah utihnili, ko je sveti oče stopil k mikrofonu in dejal "z iskrenim veseljem in hvaležnostjo sprejemam vas, Slovence, ki ste te dni prišli v Rim na narodno romanje z vašimi škofi na čelu. Dobro vem, da ste Slovenci med prvimi slovanskimi narodi prejeli krščansko vero, pred več kot 12 stoletji. Za ta neprecenljivi dar pokristijanjenja, ki je postalo vir tako izrednih sadov, se vedno z vami zahvaljujem Bogu. Želim obe-nem izraziti priznanje in pohvalo vašemu narodu za nepretrgano zvestobo apostolskemu

sedežu v Rimu, ki je ostala neokrnjena v stoletjih kljub vsem preizkušnjam, ki ste jih morali prestati. Bodrim vas, da z neomajnim zaupanjem vztrajate na isti poti živnega in neustrašnega evangeljskega pričevanja. Moj pogled se obrača tudi na bodočnost vašega cerkvenega občestva, zato ostaja moja beseda goreč poziv, da vedno bolj poživate dar svetega krsta. Skrbite tudi, da bo imela slo-

venska cerkev vedno dovolj gorečih duhovnikov." In še je papež govoril o temeljni vlogi družine in krščanski vzgoji otrok. Spomnil pa se je tudi 25-letnice obstoja medškofijskega tednika DRUŽINA, ki ga je urejeval vipavski rojak dr. Drago Klemenčič. "Srčno želim, da bi to glasilo tudi v prihodnosti svobodno opravljalo svoje predragoceno vzgojno in informativno versko poslanstvo. Slo-

venski katoličano bodo tako imeli ustrezno sredstvo, da se vedno bolj zavestno vključijo v življenje vesoljne Cerkve. Vam vsem najpriskrnejši želim, tako Cerkvi v Sloveniji in vsemu slovenskemu narodu vedno večjega napredka s pomočjo vsemogočnega Boga in našega Gospoda Jezusa Kristusa ter pod materinskim varstvom Božje Matere kraljice Slovencev. Vsak dan naj vas spremlja moj posebni apostolski blagoslov, ki ga iz srca podeljujem vam in vsem, ki so vam dragi."

Po teh besedah je v dvorani završalo, ploskanja ni hotelo biti konec. Medtem ko so svetemu očetu ponesli darove iz najrazličnejših krajev Slovenije, je iz 5000 glh mogočno zazvenela "Marija skoz življenje", papeževno oko se je orosilo, toda v istem hipu se je mimo protokola pomešal med ljudi, stisnil več sto rok, podelil romarjem rožni venec ali podobico, blagoslovil otroke, se zaustavil v kratkem razgovoru z duhovniki in laiki, nakar se je vidno ganjen ločil od nas vseh, ki smo prisostvovali temu enkratnemu dogodku.

Saša Rudolf

Kratke

Petje v jezicah dežele

V nedeljo, 8. maja, bo ob 15. uri v Avditoriju Concordia pordenonske pokrajine potekal peti natečaj Večjezičnega petja. Natečaj je namenjen vsem mladim, ki so stari od 10 do 15 let, in tistim, ki imajo od 16 do 25 let: ti bodo izkazali svoje adute v sekciji lahke glasbe. Mladi od 15. do 25. leta pa bodo lahko nastopili v razdelku Lepega petja. Pordenonski natečaj želi sprožiti v mlajših generacijah ljubezen do petja, hoče podpreti njihovo vneto in si prizadeva, da bi mladi po tej poti tudi nadaljevali. Poleg umetne in strokovne plati posameznega nastopajočega bo komisija posebno pozornost na njegovo izrazno moč, na jezikovno kakovost, ne nazadnje pa na njegovo pozornost pri izbiri takega glasbenega odlomka, ki najbolj izraža njegovo osebnost. Kandidati bodo lahko izvajali le pesmi v originalnem jezikovnem kodu, slednji pa mora izrecno odražati večjezično stvarnost naše dežele; natečaj je tako namenjen le pevcem, ki se bodo predstavili s stihii v furlanskem, italijanskem, slovenskem ali nemškem jeziku. Slehermega solista bo lahko spremljala njegova skupina ali pianist, ki si ga bo lahko vsak pevec svobodno izbral; možna bo tudi uporaba glasbene kulise na Cdju ali kaseti. Vsak nastopajoči mora do 30. aprila 2005 poslati dvojno kopijo partiture, ki mora obenem obsegati tako izvirnik besedila kot notni zapis pesmi. Za dodatne informacije lahko pišete na spletni poštni naslov: alliancefrancaise-pn@libero.it

Štirje goriški zbori v Ilirski Bistrici

V nedeljo, 10. aprila, je bila v Ilirski Bistrici v Kulturnem domu na Vidmu revija Primorska poje, na kateri se je predstavilo osem zborov. Kar polovica jih je bilo iz Gorice, in sicer: Vokalna skupina Musicum (mentor Matjaž Šček), Moška pevka skupina Akord iz Podgore (Mirko Špacapan), Mešani pevski zbor Podgora (Mirko Špacapan) in Mešani pevski zbor Štandrež (David Bandelli). Goriške pevke skupine so se lepo pripravile na to revijo in dovršeno izvedle svoj program. Poleg goriških sta se predstavila še dva zamejska zbora Slovenski lovski Doberdob (Janko Simoneta) in Mešani pevski zbor Jacobus Gallus iz Trsta (Matjaž Šček). Koncerta se je udeležilo lepo število poslušalcev, ki so nastopajočim zborom lepo sprejeli in nagradili z dolgimi aplavzi. Primorska poje se bo nadaljevala na Goriškem v petek, 15. aprila, ob 20.30 v Štarančanu, kjer bodo nastopile pevke skupine s folklornim programom.

Mladi iz tržaške škofije so se poklonili svetemu očetu

Ti si nas poklical in mi smo prišli
k tebi, dragi papež!

Odkar je svet pretresla vest, da je papež Janez Pavel II. umrl, se v Rim zgrinja na tisoče romarjev in vsi povejo isto: da so ga prišli zadnjič pozdravit in da se mu hočejo še zadnjič zahvaliti za vse, kar je dobrega naredil. Prejšnji teden se je reka teh ljudi vila okoli Sv. Petra, da bi utegnila priti do njegove krste v Petrovi katedrali. Tudi skupina mladih iz tržaške škofije se je odpravila na pot v Rim, da bi zadnjič pozdravila draga papeža. Pod vodstvom duhovnika Pavla Iannacconeja, ki je v naši škofiji odgovoren za mladinsko pastoralo,

in v spremstvu še dveh mladih tržaških duhovnikov, g. Cristiana in g. Andrea, se je v torek, 5. aprila, ob 14. uri zbralo na tržaški železniški postaji osemdeset ljudi, v večini mladih, in šlo na pot. Med njimi smo bili tudi nekateri Slovenci iz Trsta. Naš vlak je prišel na cilj ob 23.30. Takoj smo šli do mesta, kjer se je začela vrsta ljudi, ki so čakali, da bi prišli pred papeža. Tudi mi smo se postavili v vrsto in začeli naše "romanje". Vodila nas je želja, da bi prišli do tistega človeka, ki je vedno "romal", da bi prišel med ljudi, da bi dosegel vse in

dal vsakemu novo upanje, spodbudo za naprej in mu skušal utreti boljše prihodnost. Zdaj smo bili mi na vrsti, da pridemo do njega, v znak hvaležnosti, v znak, da smo razumeli njegovo sporočilo in to sporočilo sprejeli kot center v našem življenju.

Okoli nas je bilo že polno ljudi iz cele Italije, drugih narodnosti in veliko Poljakov. Vrsta se je premikala zelo počasi. Ljudje so peli in ploskali papežu, molili in se pogovarjali. Vladalo je čudno vzdušje miru in veselja, na prvi pogled neumestno za tako situacijo, bratske povezanosti, da gremo vsi na isto pot. Molitev rožnega venca je bila stalen sopotnik na tej poti, se prepletala s koraki, šla je iz ene skupine na drugo kot odmev. Če je kdo spredaj začel moliti, so mu drugi odgovarjali, če je kdo začel peti, je druga skupina delala odmev in odgovarjala tisti pesmi, tako da so bile molitve, pesmi, veseli vzkliki papežu in ploskanje spremljevalci na celi poti. Proti jutru se je trudnost poznala na vseh, nihče ni imel več moči se pogovarjati ali peti, marsikdo je skušal vsaj malo počivati, se ulegel kar na tla ali se usedel, ko se vrsta ni premikala za več časa. Ko smo bili že precej obupani in smo začeli dvomiti, da bomo utegnili priti do konca, ker se je govorilo, da manjka še 5 ur ali več, je kdo spredaj začel ploskati v čast papežu in takrat se je cela množica prebudila. Ploskanje se je razširilo naprej in smo pozabili na obup ter šli naprej. Ko je bilo najbolj vlažno in mrzlo in je bila vrsta ustavljena, zgodaj zjutraj, smo si nekateri dali moč in začeli peti. Tako so se tudi drugi zdramili, se nam nasmehlili in se nam pridružili. Skušali smo biti "stražarji jutra", kot je papež imenoval nas mlade. Zgodaj zjutraj smo videli eno

7. in 8. aprila v Kobaridu in Bovcu

Slovenistično srečanje pod Krnom

V dnevi 7. in 8. aprila 2005 so bili v Kobaridu in Bovcu letošnji že 16. Primorski slovenistični dnevi. Vsako leto jih prirejajo vsa tri primorska slavistična društva: Nova Gorica, Koper in Trst-Gorica-Videm. Strokovnega srečanja, ki je bilo posvečeno primorskim literarnim zgodovinarjem in na poseben način Antonu Ocvirku, se je 8. t.m. udeležilo lepo število slavistov iz primorskega prostora in iz osrednje Slovenije, predvsem iz Ljubljane. Od tam je prišla večja skupina študentov prvega letnika na Oddelku za primerjalno književnost in literarno teorijo Filozofske fakultete. V svojem pozdravu se je predsednica Meddruštvenega odbora Marija Mercina (*na sliki*) med drugim spomnila pred kratkim preminulega prof. Janka Ježa, ki je bil nekaj časa lektor slovenščine na rimski univerzi, nato šolnik in ravnatelj na slovenskih višjih srednjih šolah v Trstu in je avtor italijanske izdaje Brižinskih spomenikov. Udeležence sta nato pozdravila Božica Spolad Žuber, predsednica novogoriškega Slavističnega društva, organizatorja letošnjih Primorskih slovenističnih dnevov, in kobarški župan Pavel Gregorčič. Spored se je začel s poročilom

Marije Mercina o pomenu PSD v povezovanju literarne vede in šolske prakse. Nato je Marija Pirjevec prikazala delo Lojzke Bratuž ob njenem življenjskem jubileju. Zoltan Jan (*na sliki*) in Branko Marušič sta govorila o li-

govorila o primorskih avtorjih v osnovnošolskih berilih, Lojzka Bratuž o Martinu Jevnikarju, Boris A. Novak se je spominjal Dušana Pirjevca. Odpadli so trije napovedani referati (o Linu Legiši, Karlu Štreklju ter Dušanu Pirjevcu in evropski misli).

Popoldanski del je bil v celoti posvečen Antonu Ocvirku. O njem so govorili Janko Kos, Lado Kralj, Tone Smolej, Majda Stanovnik, Tatjana Rojc, Denis Poniž in Nada Đukić. V poznem popoldnevu so na Žagi pri Bovcu odkrili spominsko ploščo Antonu Ocvirku na njegovi rojstni hiši. Po pozdravu bovškega župana Danijela Krivca je znanstvenikovo delo ovrednotil Janez Vrečko, predstojnik že omenjenega Oddelka za primerjalno književnost in literarno teorijo. Spregovorila sta še Miran Hladnik, predsednik Slavističnega društva Slovenije, in akademik Cyril Zlobec. Sledil je kulturni program z učenci osnovne šole in mešanim pevskim zborom iz Žage. Zvečer je bilo v Bovcu od-

prtje razstave "Anton Ocvirk 1907-1980". Ob tej priložnosti je govoril akademik Janko Kos.

terarni zgodovini na Primorskem, prvi o njenih mejah, drugo o njenih začetkih. Ksenija Černigoj je predstavila Avgusta Žigona, Barbara Ivancić Janeza Dolenca, Vida Medved Udovič je

Primorski slovenistični dnevi so se začeli že 7. aprila zvečer, ko je bil v Kobaridu v dvorani Doma Andreja Manfrede literarni večer s Cirilom Zlobcem in Sašo Vugom. Poleg pesnika in pisatelja, ki sta se rodila na Primorskem, so sodelovali učenci kobarške osnovne šole. Oba književnika sta sledila tudi strokovno-znanstvenemu srečanju. Primorski slovenistični dnevi 2005 so bili vsebinsko bogati in zelo dobro organizirani.

Andrej Bratuž

slovensko zastavo pred sabo, ki se je komaj postavila v vrsto. Nje, ki so komaj začeli vrsto, je čakala še dolga pot, ki smo jo mi prehodili ponoči. Okoli 9. ure zjutraj smo bili na začetku ul. della Conciliazione, kjer je bilo polno častnikov, fotografov in snemalcev. Na Trgu sv. Petra smo bili ob 11. uri, ob 12. uri pa smo vstopili v baziliko. Doživljati tistih trenutkov so bila močna, neopisljiva. Počutila sem se kot romar sredi reke drugih romarjev, ki smo končno prišli na pomemben cilj. Čutila sem, kako nam je tista bazilika, ki je videla celo zgodovino ljudi in Cerkev, odprla svoje roke in nas materinsko sprejela v svoje naročje. V tistem stopanju v vrsti proti krsti sem občutila, kako smo res vsi ljudje bratje, ker živimo na isti zemlji, ker hrepenimo vsi za podobnimi stvarmi; kako smo vsi eno, povezani z istim duhom in kako je bil tisti človek tam spredaj res naš "stari očka", ki je znal povezovati vse, ki nas je imel rad in nas imel v svojem srcu. Ob odhodu iz bazilike se je veliko mladih zaustavilo še za nekaj časa v tistem opogumljajočem objemu bazilike sveta. Ob koncu dolge poti, ki smo dospeli do cilja po resnih dvomih, da se nam bo posreči-

lo, in ob končnem pogledu na umrlega papeža je molitev kar sama privrela na dan. Mladi so sedeli na tleh ali ob kakem stranskem oltarju v tihi molitvi, se objemali v joku, cele skupine mladih so skupaj molile, skoraj vsak je pustil v baziliki kakšen listič, osebno pisemce za papeža. Ta sporočila so se kopičila ob stranskih oltarjih in tudi zunaj cerkve.

Kar se tiče varnostne in medicinske službe, je bilo dobro poskrbljeno, ker smo imeli pogoste postojanke ob poti in med celo potjo so nam zastoj delili vodo.

Popoldne smo bili tako utrujeni, da smo šli v rimske vrtove Ville Borghese in si tam malo odpočili. Ob 19.30 smo imeli sv. mašo, se zahvalili Bogu za tako doživetje, potem pa smo šli na vlak in nazaj domov. V četrtek, 7. aprila, ko smo zjutraj dospeli v Trst na železniško postajo, smo bili uničeni, a polni luči in veselja. Šli smo se poklonit umrlemu papežu, a smo v resnici doživeli velikonočno veselje vstalega Kristusa.

Marsikdo nas sprašuje, zakaj smo šli, in je v resnici težko razložiti, kaj te žene, da greš v Rim za tako priložnost, da si 12 ur v vrsti, (za nekatere je bilo teh ur še več), ne spiš celo noč in nisi turist. Vsi, ki smo

šli, smo občutili željo, da bi bili tam, prisotni, da bi papeža zadnjič pozdravili, se mu z našo prisotnostjo zadnjič zahvalili za vse, kar je naredil na tem svetu, a ne samo velikih reči, ki jih je bil zmožen premakniti, spremeniti; tudi malih sprememb v nas samih. Njegova beseda je bila jasna, včasih stroga, včasih mehka in opogumljajoča, kot je pač beseda vsakega dobrega očeta. Mi mladi smo ga imeli za nekega drugega očeta. Znal se je dotakniti vsakega človeka, zato ga vsi čutijo tako blizu, kot če bi bil osebni prijatelj ali sorodnik. Vsi ljudje, še posebno mladi, ki so zasedli Rim v teh dneh, ki so se zbrali pri Sv. Petru in povsod po svetu na srečanjih in molitvah ter molijo, pojejo, plešejo, so dokaz, da je Janez Pavel II. znal govoriti človeku v srce, da je bil preprost in pristen, kljub teži papeške službe. Po njegovi smrti se val veselja in pozitivnih sprememb, ki jih je povzročil s svojo domiselnostjo in veliko vero v Boga in v človeka, ne konča, a se komaj začenja. Bili smo deležni velike božje milosti, z njim na čelu Cerkev. Sedaj smo mi na vrsti, da uredimo vizijo, ki jo je imel z nami, sodobnimi ženami in možmi dobre volje.

Raffaella Petronio

ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA

ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA OBVEŠČA
CENJENE ČLANE, DABO REDNI OBČNI ZBOR,
V DRUGEM SKLICANJU V NEDELJO, 17.
APRILA 2005, S PRIČETKOM OB 09.15, V
ŠPORTNO-KULTURNEM CENTRUVZGONIKU,
S SLEDEČIM DNEVNIM REDOM:

- 1) Poročilo Upravnega odbora, prikaz in obrazložitev obračuna z dne 31.12.2004
- 2) Poročilo Nadzornega odbora
- 3) Razprava in odobritev Obračuna, poročil in predloga o razdelitvi dobička iz leta 2004
- 4) Določitev sejin in honorarja Nadzornikom
- 5) Izvolitev treh članov Upravnega odbora, celotnega Nadzornega odbora in Razzodišča

Če se kdo ne more udeležiti občnega zbora, prosimo, da pooblasti izključno drugega člana.

Za vstop v dvorano je obvezno vabilo.

Sklad Mitja Čuk Poimenovanje razstavišča

Milko Bambič, genij, prijatelj in bohem

Ko bo odslej govor o razstavni dvorani Sklada Mitja Čuk na Opčinah, ji bomo enostavno rekli le Bambičeva dvorana. V petek minulega tedna je bilo namreč v prostorih Sklada na Proseški ulici nadvse slovesno, predvsem pa prijetno vzdušje, saj so se odgovorni pri organizaciji, ki skrbi v prvi vrsti za osebe s posebnimi potrebami, odločili, da na poseben način počastijo spomin na nepozabnega prijatelja, tržaškega vsestranskega kulturnega delavca, predvsem pa likovnega ustvarjalca Milka Bambiča.

Prireditelji slovesnega poimenovanja razstavišča so večer osnovali na podlagi sinteze treh umetnostnih zvrsti, se pravi na glasbene, književne in gotovo likovne rasežnosti. Rdeča nit, ki je vseskozi povezovala posamezne trenutke, pa je nenehno spominjala na večplastno podobo priljubljenega

'bohemskega' Svetoivančana. Letos namreč obhajamo stoletnico rojstva moža, "ki je bil zavzet za prizadevanje Sklada, ki se strne v geslo: Pomagajmo otrokom!", je poudarila pred-

sednica Sklada Stanka Čuk. Spomnila je prisotne, kako so z Bambičem in z drugimi tedanjimi zamejskimi likovniki priredili "najprej razstavo in nato dražbo, iz katere je Sklad črpal prva sredstva za odkup se-

denja, v katerem smo danes", je še dodala predsednica, ki se je v uvodu svojega govora spomnila tudi pokojnega svetega očeta in poudarila njegovo mladostno gledališko nadarjenost.

V nabito polni dvorani, v kateri so bili prisotni številni javni in politični delavci kot tudi družni prijatelji Sklada, so se tako na

vanskem umetniku so spregovorili pesnik Marko Kravos, ki se je Bambiča spomnil z osebnega gledišča in podčrtal predvsem njegovo bohemsko privrženost življenjski izkušnji, mag. Jasna Merku', ki se je podala v pregled njegovega likovnega ustvarjanja od začetkov, ko je takoj vzljubil portret, do poznih umetniških intuicij, potem ko je svojo zakladnico leta in leta polnil z ilustracijami revij in učbenikov, s slikarstvom, celo vrsto izumov, umetnostno kritičnimi posegi in tankočutno satiriko, in kritik dr. Sergio Mole-si, ki je občinstvo popeljal v specifično te zadnje openske razstave, ki bo odprta do 29. 4. 2005, od 10. do 12. ure in od 17. do 19. ure; ob nedeljah in praznikih od 10. do 12. ure. Književni utrinek je bil prepuščen recitatorki Meti Starc,

ki je prisotnim ponudila nekaj pesmi goriške pesnice Ljubke Šorli, mlade izvajalke kvarteta flavt Glasbene matice iz Trsta pa so poskrbele za glasbeni utrinek.

Igor Gregori

Foto IG

stenah ponujale zabavne Bambičeve karikature, portreti in reklamne grafike, knjižne ter stripne ilustracije. Nekaj materiala je v lasti openskega Sklada, nekaj pa je v dvorano romalo iz osebnih zbirk. O sveto-

ni besedilom. Veselila se je tudi, da se Magajnovi posnetki vračajo celotnemu mestu in ne samo enemu delu. Besedo je nazadnje prevzel še odgovorni urednik Primorskega dnevnika, Bojan Brezigar, ki je dejal, da je bil dnevnik pravzaprav življenje Maria Magajne, Mario Magajna pa življenje Primorskega dnevnika. Dalje je potrdil, da spada razstava Obrazi življenja v okvir praznovanj 60-letnice izhajanja edinega slovenskega dnevnika v Italiji, s katero so se na Primorskem želeli oddolžiti svojim bralcem ter Magajni samemu, ki je s podobo poročal o dogajanju v naših krajih od leta '46 do '93. Magajnov fotografski arhiv, ki šteje 300.000 posnetkov, hrani zgodovinski osek NŠK, v palači Costanzi pa so razstavljeni predvsem nekdanji poklici, vaški obredi in praznovanja, ki so urejali življenje naših ljudi v poznih '40, '50 in še '60 letih. Vsako fotografijo spremlja še avtorjev komentar.

uspelo posneti dušo naših krajev. Direktorica Slovenskega etnografskega muzeja iz Ljubljane, Inja Smerdel, se je spomnila tudi bistvenega doprinosa etnologin Daše Hribar (Slovenski etnografski muzej) in Martine Repinc(NŠK-

niku. Predsednik NŠK, Viljem Černo, pa je poudaril, da so Magajnov fotografije izseki tržaške, kraške, a tudi beneške preteklosti, v katerih je Magajni Inštitut za etnologijo), ki sta pripravili izbor 50 črnbelih fotografij, trojezični katalog, ki žal ni doživel ponovnega ponatiska, pa opremili z navdihnje-

AL

Palača Costanzi Fotografiska razstava Maria Magajne

Obrazi življenja

Maria Magajno je Slovenski etnografski muzej v Ljubljani že pred petimi leti počastil s postavitvijo fotografiske razstave v sami slovenski prestolnici.

Letos se je priljubljenemu mojemu fotografiju oddolžil tudi Trst, slovenski in italijanski, ki je v palači Costanzi, torej v neposredni bližini občinske palače, ponovil ljubljansko razstavo z naslovom Obrazi življenja. Na tržaški otvoritvi, v četrtek, 7. t.m., ki se je udeležil avtor sam ter več Magajnovih prijateljev, nekdanjih sodelavcev, uglednih gostov in ljubiteljev njegove umetnosti, je ravnatelj Narodne in študijske knjižnice, Milan Pahor, povedal, da imajo za uresničitev tržaške razstave največ zaslug poleg omenjenega muzeja prav NŠK, Primorski dnevnik ter odbornišvo za kulturo mestne občine. V imenu občinske uprave je avtorja in njegovo umetniško delo pozdravil podžupan in odbornik za

kulturo Paris Lippi, ki je priznal, da je razstava dolžen poklon velikemu tržaškemu umet-

Foto Kroma

niku. Predsednik NŠK, Viljem Černo, pa je poudaril, da so Magajnov fotografije izseki tržaške, kraške, a tudi beneške preteklosti, v katerih je Magajni

so jih izdelali tako otroci, šolarji, dijaki kot priznani umetniki. Ta skupek pirhov so na steni krasili akvareli goriškega umetnika, ki bi si zaslužili, da bi jih lahko posebej občudovali na samostojni razstavi.

Obvestila

Pečovlje oz. predstavniki pevskih zborov iz Tržaške, Goriške in Benečije so vabljani na skupno sejo za pripravo deželne proslave ob 60-letnici osvoboditve (proslava bo v nedeljo, 15. maja, v Brišičkih pri Trstu). Seja bo na sedežu Fantov izpod Grmade v Devinu v petek, 15. aprila, ob 18. uri. Na seji bo predstavljen spored dvanajstih pesmi, ki jih bo pel priložnostni združeni zbor pod vodstvom Hermana Antoniča. Na proslavi, ki jo prirejata SKGZ in SSO, bo sodelovala tudi proseška godba. Vsi slovenski zbori so vabljene k udeležbi.

Društvo Cello&Music Devin-Nabrežina in Cerkevni pevski zbor Mavhinje vabita na koncert citrašev iz Brežic, dobitnikov zlate medalje leta 2005 v Sloveniji. Koncert bo v nedeljo, 17. aprila 2005, ob 17. uri v

cerkvi sv. Nikolaja v Mavhinjah. **Klub prijateljstva** vabi v četrtek, 21. aprila, ob 16. uri v Peterlinovo dvorano v ul. Donizetti 3 na srečanje s prof. Xenio Levak Budal, ki nam bo predvajala zanimive diapozitive s svojih potovanj po Boliviji in Peruju.

Darovi

Ob obletnici smrti pokojnega moža Milana Grgiča daruje žena Delka 20,00 evrov za cerkev v Gropadi.

V spomin na svoje starše Štefana in Marijo Slama daruje Magda 1.500,00 evrov za lačne otroke po svetu (denar je namenjen patru Saksidi).

Ob drugi obletnici smrti pokojne Ane Zupančič se je spominja teta Eda z družino in daruje 20,00 evrov za cerkev v Bazovici.

Kratke

Obisk nadškofa msgr. Alojza Urana

Slovensko pastoralno središče v Trstu obvešča, da bo v okviru praznovanj 150-letnice posvetitve cerkve in 150-letnice ustanovitve župnije sv. Jakoba apostola v soboto, 16. aprila, prišel na obisk ljubljanski nadškof in metropolit msgr. Alojz Uran. Najprej se bo srečal z verniki in predstavniki raznih organizacij v prostorih Marijinega doma v ul. Risorta ob 17. uri. Ob 19.30 pa bo slovesno maševanje v cerkvi sv. Jakoba.

Pokopališče pri Sv. Ani / Poslednji pozdrav Claudiu Tonelu

Življenjski tragični razplet Claudiu Tonela se je zaključil v soboto minulega tedna, ko je njegova krsta stala tik ob ženini na skupni pogrebni svečanosti. Tržaški politik, dolgoletni vodja najprej KPI, nato pa v zadnjih letih Levih demokratov (stranke, iz katere je sicer odstopil zaradi idejne nekompatibilnosti z njeno politično usmeritvijo), si je pred nedavnim sodil zaradi nevdružne bolečine, ki mu je strla srce po izgubi ljubljene žene Anite. Le nekaj dni po ženini smrti (umrla je zaradi raka) so v barkovljanskem portiču dobili truplo tržaškega politika, ki je bil tudi sam hudo bolan. Vsem je bilo takoj jasno, da ni šlo za naključno nesrečo: tržaški dnevnik Il Piccolo je dan zatem objavil poslovlino Tonelovo pismo.

Na pokopališču pri Sv. Ani so zakonca poslednjič pozdravili številni prijatelji in politiki. Prisotna sta bila tudi predsednik deželne vlade Tesini in vodja deželne vlade Ily: Tanel je bil pred leti tudi podpredsednik deželne vlade F-Jk.

Lepo bogoslužje v Nabrežini

55-letnica duhovništva Bogomila Breclja

Naš župnik Bogomil Breclj je letos prav v velikonočnem času praznovel 55 letnico mašniškega posvečenja. Vsem ja znana njegova trnjeva pot, ko se je v tedaj hudih časih odločil, da svoje življenje posveti Božjemu križu. Tokrat je slovesno mašo daroval po velikonočnih praznikih, ker je obletnica sovpadala z velikim petkom. Z njim so maševali sobratje: Viljem Žerjal, Giorgio Giannini, Viktor Godnič in devinski dekan Jožko Markuža. Na koru so cerkvene pevke s slovenskim, italijanskim in latinskim petjem spremljale slovesno bogoslužje ob tokrat res polni cerkvi. Dekan dr. Markuža se je med pridigo zahvalil slavljencu za vse, kar je v svojem dolgotnem dušnopastirstvu dobrega opravil, sam domači župnik pa se je iskreno zahvalil vsem dobrotnikom, ki so mu vsa ta leta stali ob strani; njim se je tudi oddolžil s sliko dobrotnikov na spominski razglednici.

Župnikova obletnica pa ni prečila, da se ne bi že 25-krat spomnili velikonočnih skrivnosti s tradicionalno razstavo pirhov ter z istočasno razstavo slikovnih umetnin goriškega rojaka Andreja Kosiča. Ta razstava bi zaslužila natančnejšo oceno, saj smo lahko občudovali nad 500 umetniško poborvanih pirhov iz cele Evrope, ki

Foto DPD

Vsekakor gre neutrudnemu go-spodu Breclju iskrena zahvala za ves trud, ki ga vlaga v versko in narodnostno vzgojo domačih vernikov. Želeti bi bilo, da bi ta njegov trud obrodil obilne sadove in bi vsaj domačo mladino pripeljal do starih tradicij, vezanih na našo vero.

Antek

Znanstveni park Obisk komisarja Potočnika

Potrebno je sodelovati na več ravneh

V petek minulega tedna se je na Tržaškem mudil evropski komisar Janez Potočnik, ki je pri evropski komisiji predsednika Barrosa zadolžen za resor znanosti in raziskovanja. Potočnik se je v popoldanskih urah mudil v tržaškem znanstvenem parku, kjer je med drugim obiskal sinhrotron Elettra in druge laboratorije, ki so v parku nameščeni. Komisar je bil nato osrednji gost okrogle mize z naslovom Gradnja območja zna-

naja pomeni rast. Predsednica središča Maria Cristina Pedichio je v svojem posegu opozorila na veliko število zaposlenih znanstvenikov na Tržaškem in na mednarodno povezavo tovrstnega centra, s posebnim oziranjem na plodnost stikov na evropskem nivoju. Posegel je tudi predsednik družbe Sinhrotron Trst Carlo Rizzuto, ki je občinstvu in gostom predstavil številne načrte, ki jih na tem robu urisujejo; obenem je poudaril dejansko uporabnost tega

Foto Kroma

o tovrstnem evropskem znanstvenem središču šele v narodni obliki. Tržaška znanstvena scena pa je vsekakor evropskega komisarja prepričala. Treba jo še naprej razvijati, predvsem v luči evropskega in čezmejnega sodelovanja.

Haider ustanavlja svojo stranko

Razkol v svobodnjaški stranki

Haiderjeva svobodnjaška stranka je doživela tisto, kar so sicer politični analisti slutili kot mogoče, in sicer povečano vlogo Jörga Haiderja na političnem prizorišču. Zanimiv in nepričakovan pa je način, kako je do tega prišlo. Namesto prevzema strankinega vodstva se je Haider odločil, da ustanovi novo gibanje, in sicer Zvezo za bodočnost Avstrije. Prehod v novo fazo najbolj jasno do sedaj simbolizira barva novega gibanja, in sicer oranžna. Bolj kot na kako drugo politično stranko na Zahodu spominja ta barva na barvo ukrajinskih uličnih shodov in protestov. Podzavestno je morda to tudi zavestna izbira, s katero skušajo podčrtati novost in opozicijski značaj gibanja. Haider je v izjavah za tisk doslej poudarjal predvsem le dejstvo, da se hoče novo gibanje ograditi od vseh ideologij in izmov, ki so se razvili v Evropi od konca devetnajstega stoletja dalje. Postavljanje stranke na nove neideološke temelje spominja

po drugi strani na nastanek gibanja Naprej Italija oziroma na neideološko in protirimsko usmerjeno Severno Ligo. Pogosta potovanja in stiki z italijanskim političnim vrhom sta morda navdihnili nastanek tega novega avstrijskega gibanja. Sicer pa ustanovitev Zveze za bodočnost Avstrije ni presenetila samo strankarskih vrhov svobodnjaške stranke, ampak je postavila pod hudo udar tudi samo nadaljevanje vladne koalicije med svobodnjaki in ljudsko stranko. Kaže, da bo tudi tokrat avstrijski kancler Schüssel znal obdržati trdno vajeti v svojih rokah. Tudi v preteklosti se je na pomembnih ministrskih

mestih, ki so pripadali svobodnjaškemu koalicijskemu partnerju, prišlo do številnih kadrovskih

zamenjav, koalicija kot taka pa je preživela. Svobodnjaška stranka in Haiderjevo gibanje bi danes v primeru predčasnih volitev težko prestopila prag

avstrijskega parlamenta, saj se je stranka povsem razdrobila ne samo na vrhu, ampak tudi po posameznih deželah. Izjema je morda Koroška, kjer opazovalci pričakujejo, da se bo Haiderjevo gibanje najprej in najmočnejše pozicioniralo v političnem prostoru, in to kljub razhajanjem znotraj svobodnjaške stranke tudi na samem Koroškem. Poleg političnega grozi sedaj svobodnjaški stranki še ekonomski stečaj. Politična usoda obeh strank bo odvisna ne nazadnje tudi od razpletov v zvezi z delitvijo premoženja ali bolje rečeno z deležem dolgov, ki si ga bosta morali deliti. Slovenci na Koroškem previdno spremljajo razplet dogodkov v vrstah svobodnjaške stranke, a vendar še z določeno zadržanostjo. Samo Enotna lista je izrazila zaskrbljenost, da bi polarizacija desne politične opcije na Koroškem lahko pomenila še dodatno radikalizacijo vprašanj, ki so povezana s slovensko narodno skupnostjo na Koroškem.

Peter Rustja

Nova številka revije za Slovence v svetu

Predstavitev mesečnika Slovenija.svet - april, 2005

Aprilska številka Slovenije.svet se začneja z etnološkim zapisom o velikonočnih običajih in zanimivostih v slovenskih pokrajinah. Od butaric, ki so lahko zelo različne glede na regijski izvor, do velikonočne pojedine, kjer ne smejo manjkati šunka, potica in seveda pihrri, remenice, reménke ali pisanice. Le redki tudi vedo, da izvirna beseda pihr iz besede piros, ki v madžarščini pomeni rdečo barvo, v grščini ogenj, v češčini pa postati rdeč. V prekmurščini to barvo označuje beseda rúmen, od tod izraz reménke. Ob odmevni razstavi o naseljevanju Slovencev v Argentini v Slovenskem etnološkem muzeju ni mogel manjkati tudi zapis na to temo. Prvi Slovenci so v Argentino odšli že v drugi polovici 19. stoletja, najmočnejši priseljenjski val pa je bil med obema vojnama, ko je v Argentino odšlo kar 25.000 Slovencev, med njimi največ Primor-

cev. Nazadnje, konec druge svetovne vojne, se je v Argentino odselilo še okoli 5.000 političnih

beguncev, ki so še tako blizu matični domovini, da se tja še najlažje vračajo. Razstava predstavlja zgodovinska ozadja iz-

seljevanja, kulturno dejavnost Slovencev v Argentini, vlogo cerkve, vidnejše osebnosti v slovenskih skupnosti ter mlado generacijo, ki pa v sebi že združuje obe kulturi: slovensko

in argentinsko. Veliko mlajša je slovenska skupnost v Nemčiji, ki je nastala na začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja in doživlja v teh letih svojo prvo veliko krizo. Aktivna generacija namreč počasi odhaja v pokoj in razmišlja o vračanju v domovino, njihovi otroci pa so že povečini dodobra vpeti v večinski prostor in želijo tam najpogosteje tudi ostati. Kako naj se slovenska društva pripravijo na odhod prve generacije izseljencev in zagotovijo nadaljevanje svojega kulturnega in jezikovnega poslanstva, so vprašanja, ki prihajajo na površje predvsem ob okroglih obletnicah, kakršno so slavili marca v Stuttgartu. 35 let neprekinjenega delovanja je pogosto prava prilika za ocenjevanje dela in načrte.

Bolj osebni so portreti slikarke Mirjam Gremes iz Združenih držav Amerike, ki se je udeležila zimskega tečaja za učitelje, pa Leslie Blefari iz avstralskega Syd-

neyja, ki odpira prvo turistično agencijo, usmerjeno v trženje Slovenije, medtem ko je Violeta Ruparčič iz Združenih držav s svojo agencijo v Sloveniji že dolgo dobro poznana. Nekaj posebnega je tudi zapis s srečanja z Vidom Vidmar v Braziliji, ki jo je na eni svojih mnogih poti obiskal novinar Marjan Šrimpf. Vidmar vodi terapijski center, ki je brez posebnega oglaševanja poznan daleč naokoli in kamor se zatekajo pomoči potrebni celo iz Slovenije. Če gre verjeti zapisanemu, še sam kraj blagodejno vpliva na še takega skeptika, največ zaslug za dobro počutje pa ima karizmatična Vida.

Sicer pa je v aprilski številki Slovenije pika svet še veliko zanimiva in informativna branja, od reportaže z Babnega polja oz. slovenske Sibirijske, kot se je območje prijelo ime zaradi izjemno nizkih zimskih temperatur, do portreta Mire Sardoč iz Trsta, ki je za svoj prispevek Slovenskemu stalnemu gledališču v Trstu prejela priznanje predsednika Janca Drnovška. Med rubrikami tudi tokrat zanimivosti iz morja in gora, knjižne novice, glasbeni hiti in pa seveda kresničke s križanko. Prijetno branje vsem in na svendenje čez mesec dni.

Pričevanje

Moji spomini na fašizem (1)

Ob dnevu spomina, ko je italijanski minister Fini tako poudarjal enostranske krivice, so se tudi v moji duši zbudili spomini na tista leta, ko sem še bila otrok in je po naših slovenskih tleh udarjala zelo krivična težka fašistična oblast. V svojem življenju sem marsikaj doživela, videla in občutila na lastni koži, na koži svojih sorodnikov, prijateljev in znancev. Seveda se moja zgodba začneja pri mojih starših, oba Primorca, zavedna Slovenca. Rodila sta se v času Avstro-Ogrskega cesarstva in se solala v dvojezičnih slovensko-nemških šolah. Leta 1917 je bil moj oče avstrijski vojak na Tirolskem, kjer ga je tu-

di zasul plaz snega. Ko ga je rešil njegov prijatelj sovaščan, tako da je z rokami kopal v snegu, so ju oblasti odpeljale v bolnišnico in nato domov v Vipavo, kjer je njegova mama imela gostilno. V Vipavi je bil moj oče tajnik čitalnega društva in je tudi pel v domačem zboru. Vedno se spominjam, ko je še v kasnejših letih, ko sem še bila otrok, najraje zapel: "Buči, buči, morje Adrijansko, nekaj bilo si Slovansko, ko po tebi hrastov brod vodil je slovanski rod." Ko pa so takrat leta 1922 že bili Italijani v naših krajih, so v Vipavi zažgali sedež čitalnega društva in vse člane zaprli, tudi mojega očeta. To je bila prva zamera in odpor proti fašizmu.

Pravil je, da je bila Avstrija urejena država, spoštovala vse državljane in vsaka manjšina je imela

svoje pravice. Leta 1924 je živel v Ajdovščini, kjer sta z materjo vodila gostilno "pri Bratinu" in kar lepo napredovala. Poročil se je z mojo mamo Franciško, doma iz Vrhpolja, in leta 1928, se je rodil prvi sin, to je moj brat. Začeli pa so se slabi časi za Slovence. Fašisti so pritiskali na vse obrtnike, trgovce, uradnike in na kmete, naj se vpišejo v "fascio"; mojemu očetu so grozili, da mu vzamejo licenco. To sploh ni bilo sprejemljivo, zato se je odločil, da se odseli. Kam? Seveda v kraljevino Jugoslavijo, kjer je še vladal kralj Aleksander Karađorđević. Tam je že v Ljubljani živel z družino mama sestra. Njen

mož pa je pomagal mojemu očetu, da sta našla primerno hišo z gostilno. Tako se je moja družina leta 1929 preselila v Lju-

Inštitut za narodnostna vprašanja

Novi izdaji revije za narodnostna vprašanja

Inštitut za narodnostna vprašanja (INV), ki deluje kot samostojna znanstvena ustanova s sedežem v Ljubljani, je na novinarski konferenci predstavil dve novi izdaji, 44. in 45. številko revije Razprave in gradivo. Medtem ko 44. številka prinaša prispevke avtorjev, ki so se ukvarjali zlasti s položajem manjšin v Evropski uniji in položajem slovenske manjšine v sosednjih državah, je v tematski 45. številki predstavljen del raziskovalnih rezultatov nacionalnega projekta z naslovom Procesi etnične raznolikosti v Sloveniji: soočnje percepcij. Nosilka projekta je bila Irena Šumi. Ključni namen projekta je bil kritično ovrednotiti etnične problematike po letu 1991. Kot posebno aktivni žarišči je raziskava obsegala problematiko t.i. novih manjšin v Sloveniji. Gre za predvsem pripadnike etnično oznamovane skupnosti iz drugih držav nekdanje Jugoslavije ter problematiko stika z ilegalnimi prebenci, begunci in prosilci za azil. Po ugotovitvah nosilke projekta Irene Šumi so s terenskim delom v izbranih "žariščih" produkcije etnične raznolikosti "hoteli razkrivati njene dejanske procese in lokacije.

Šumijeva tako postavlja na glavo splošno sprejete stereotipe in teze o avtohtonosti, "čistih" Slovencev in številčnosti "tujcev". V tisti javnosti, ki jo večinoma ustvarjajo mediji, se po mnenju Šumijeve znova in znova ustvarja paranoični vtis, da je slovenska identiteta ogrožena, slovenstvo pa da izumira, s čimer se vzdržujejo obča ksenofobnost in samoumevni rasizmi. Avtorica opozarja, da sta v Sloveniji obe poznani dva "aksioma", da je manjšinska problematika optimalno in zgljedno rešena, celo nad evropskimi standardi, in da je Slovenija v okviru EU celo ne navadno etnično homogeno država, vendar pa ni nikakor nujno, da

tako zaznava situacijo v Sloveniji tudi njen povprečni prebivalec. Šumijeva nadalje navaja, da se po popisu iz leta 2002 332.673 osebe (oz. nekaj manj kot 17 odstotkov) niso enoznačno ali prvenstveno izrekle za Slovence, od teh pa je kar 186.998 takih, ki so ali narodnostno neopredeljeni ali pa je njihova narodnostna pripadnost opisana kot "neznana". Relevantnost podatkov glede nacionalne "čistosti" pa problematizira še z enim vidikom - utemeljeno namreč lahko ugotovimo, da bi danes v Sloveniji težko našli pečico posameznikov, katerih predniške linije v zadnjih štirih generacijah ne vključujejo posameznikov, ki so izvirali iz krajev zunaj Slovenije in ki so govorili neslovenske materne jezike. Primer takšne zapletene situacije je v reviji opisala Duška Knežević Hočevar o študiji prebivalcev doline Kolpe na slovensko-hrvaški meji.

V eni sami družini se lahko celo bratje in sestre radikalno razlikujejo v svoji samoizjavljeni narodnostni pripadnosti. Primerljiva situacija je v Kanalski dolini, kjer se domačini lahko v eni sami družini izrekujejo za Nemce, Slovence in Italijane.

"Avtohtonost" pri tem nima končne vsehine in je lahko prikladno premakljiva, kar je nazorno pokazala Knežević Hočevarjeva pri proučevanju potomcev uskokov v Beli krajini. Alenka Janko Spreizer pa je proučevala socialno konstrukcijo ozemeljskega razmejevanja identitet med "avtohtonimi" in t.i. neavtohtonimi Romi. INV je naslednik Manjšinskega inštituta. V obdobju med leti 1948 in 1956 je inštitut deloval v okviru Univerze v Ljubljani, od tedaj pa je samostojna znanstvena ustanova. Leta 1992 je INV postal eden prvih javnih raziskovalnih zavodov.

(STA)

Kratke

Srečanje glasbenih šol

V petek, 15. aprila, bosta Glasbena matica in Glasbena šola Tomaža Holmarja v Kanalski dolini, ki deluje pod okriljem S.k.s. Planika, gostila srečanje glasbenih šol Gorenjske in zamejske. Srečanje se bo pričelo ob 17. uri in bo potekalo v Beneški palači v Naborjetu. Letošnje srečanje je 31. po vrsti in na njem bodo sodelovale poleg domače glasbene šole, poimenovane po Tomažu Holmarju, še Glasbena šola Celovec in vseh pet gorenjskih glasbenih šol, jeseniška, radovljiška, kranjska, trziška in škofjeloška. Srečanje je postalo tradicionalno in je vsako leto v organizaciji ene od omenjenih šol. Na srečanju ponavadi nastopajo najboljši gojenci šol, istočasno pa je tudi trenutek obračuna dosežkov in uspehov ter druženja glasbenikov. Glasbena šola Tomaža Holmarja se bo na srečanju predstavila z gojenci klavirja in kitare. Pokrovitelji prireditve so Občina Trbiž, Občina Naborjet-Ovčja vas ter Gorska skupnost za Huminsko, Železno in Kanalsko dolino.

Rudi Bartaloh

ta in postala "ljubljanska srajca". Kot so mi starši pripovedovali, jih tudi Kranjci niso ravno lepo gledali in večkrat sta bila deležna kakšne psovke na račun Primorcev. Jaz pa sem rasla v lepem brezskrbnem otroškem svetu. Zima je bila čudovita, ko je sneg vse prekril s čarobno belo odejo, mi smo se pa sankali v Tivoliju in drsali po ledu na Iliriji. Rada sem hodila v šolo in se še spominjam svojih učiteljev do IV. razreda osnovne šole. Bili smo veseli, živeli smo kot v rajju, ki ga je pa žal bilo kmalu konec.

/ dalje
Magda Pahor

Odmevi po papeževi smrti v Sloveniji

Janez Pavel II. priprošnjik Slovencev pri Bogu

V Sloveniji še nikoli v preteklosti cerkve niso bile tako polne vernikov kot v obdobju poslabšanja boleznih, smrti in žalovanja za papežem Janezom Pavlom II. Maš zadušnic in drugih obredov se je udeležilo tudi veliko število nevernih, to je laikov, celo ljudi, ki radi poudarjajo svoje skrajno levo ideološko in politično prepričanje. Toda zdaj so svoje predsodke očitno podredili globljemu spoznanju, da je bil papež Wojtyła sicer vrhovni poglavar katoliške cerkve, ob tem pa osebnost izjemnih duhovnih razsežnosti in znanja, pa trdnih načel, skromnosti in neizmerne dobrote, ki si zasluži spoštovanje vseh ljudi dobre volje. Slovenci pa mu bodo zmerom še posebno hvaležni za njegov prispevek k osamosvojitvi Slovenije.

Javna občila v Sloveniji, časniki, revije in druge publikacije ter radijske in TV postaje so ob smrti papeža poleg sprotne informacije o dogajanju objavili tudi mnogo pričevanj o njegovi osebnosti in o tem, da je bil pozoren do težav ali zaskrbljenosti vsakega človeka, s katerim se je srečal ali prišel z njim v stik. Lojze Peterle, prvi predsednik slovenske vlade in poznejši zunanji minister, se spominja, da je po srečanju s svetim očetom avgusta leta 1991 v Castel Gandolfu papež pospešil postopek priznavanja Slovenije. Državnemu tajništvu Svetega sedeža je naročil, naj prizna Slovenijo, kar se je 13. januarja leta 1992 tudi zgodilo. Peterle poudarja, "da je imelo omenjeno izredno pomembno dejanje posledice v svetovnem merilu." Tudi predsednik Slovenije dr. Janez Drnovšek je večkrat poudaril vlogo svetega očeta pri osamosvojitvi Slovenije, nazadnje v pogovoru s

časnikarji med pogrebom papeža v Vatikanu. Predsednik vlade Janez Janša zelo ceni skrb svetega očeta za slovenski jezik, ki ga je govoril med obema obiskoma v Sloveniji. Pisatelj in akademik Alojz Rebula iz Trsta pravi, "da mora biti vsak Slovenec papežu hvaležen tudi zato, da se je

začenja polnost življenja v Bogu

Upokojeni diplomat Štefan Cigoj iz Nove Gorice je bil med leti 1985 in 1989 jugoslovanski veleposlanik v Vatikanu in v tistem obdobju se je nekajkrat srečal s svetim očetom. Po izročitvi poverilnega pisma se je z njim pogovarjal v papeževi zasebni

nekajkrat v letu z okna vatikanske palače poleg drugih jezikov oglasila tudi slovenščina. To je jezik, ki ga "sabotinski" Tito, sin slovenske matere, v javnosti nikoli ni uporabil." Dr. Alojzij Šuštar, upokojeni ljubljanski nadškof in slovenskega metropolit, je na vprašanje Francija Petriča, odgovornega urednika slovenskega katoliškega tednika Družina, kateri so po njegovem mnenju največji dosežki delovanja pokojnega papeža, odgovoril: "Najbrž je bilo v zgodovini malo papežev, ki bi dosegli toliko stvari, ne samo zaradi potovanja, ampak tudi zaradi učenja, pisanja, razglasitve blaženih in svetnikov, ter imenovanja škofov. Ali bo zgodovina dala papežu naslov "veliki", kot ga imajo nekateri drugi pomembni papeži (Leon Veliki, Gregor Veliki), pa je odvisno od božje Previdnosti." Za pokojnega papeža se

knjižnici. V oddaji na TV Primorka se je pogovora takole spominjal. "Prvo vprašanje, od kod prihajam, mi je že dal dovolj poguma, da sem začel sproščeno odgovarjati. Moje "slovanstvo" je v njem vzbudilo razmišljanje o zgodovinskih podobnostih poljskega in slovenskega naroda. Odrnil je, da so tudi Slovenci imeli to nesrečo, da so jih iz zemljevidi hoteli izbrisati močnejši narodi. Takoj sem pomislil, da se s tem dokazuje trditev, ki sem jo dotlej velikokrat slišal, da je papež po srcu velik Slovan in da se mu do predstavnikov slovenskih narodov odpre srce v posebnem odnosu." Ko sta govorila o zločinih fašizma zoper slovenski narod, je Cigoj omenil primer Lojzeta Bratuža, ki so ga fašisti umorili. "Papež zadeve ni poznal, zato nekoliko zamerim tistim, ki so bili prej večkrat v stiku s svetim očetom, pa mu te zgodbe niso povedali. Usoda pevovodje, kulturnega delav-

ca in slovenskega mučenca iz Gorice ga je vidno pretresla in prosil me je, naj mu povem, kako je Lojze Bratuž umrl. Ko je to izvedel, ga je omenjeni primer vidno pretresel, ganil."

Papeževo osebnost in vrline njegovega delovanja sta v pogovorih na TV Primorka ob njegovi smrti razčlenila tudi prejšnja veleposlanika Slovenije pri Svetem sedežu dr. Štefan Falež in Karel Bonutti. Prefekt Franc Rode, ki je bil tudi ljubljanski nadškof in slovenski metropolit, je menil, "da ne smemo pozabiti, da je pokojni papež ostro nastopal tudi proti neoliberalizmu, ki pogloblja družbene razlike med bogatimi in revnimi. Opozarjal je, da s padcem marksizma še zdaleč niso rešeni vsi socialni problemi." Ljubljanski nadškof in metropolit Alojz Uran je v nagovoru pri sveti maši v ljubljanski stolnici 3. t.m. tudi dejal, "da kristjani verujemo, da se naše življenje s smrtjo ne uniči, ampak se spremeni, začenja se polnost življenja v Bogu. Naša žalost zaradi smrti pa-

peža se zato spreminja v veselje, saj nam je sveti oče dal zgled krščanskega življenja za naš čas in bo odslej tudi priprošnjik Slovencev in našega naroda pri Bogu." Ljubljanski časnik Dnevnik je napravil anketu med bralci o tem, kako ocenjujejo pokojnega papeža in kakšen naj bi bil naslednji papež. Več kot dve tretjini vprašanih, 69,2%, je ocenilo, da je bil papež Wojtyła zelo pozitivna osebnost, 30,1% sodelujočih pa je menilo, da je bil pozitivna osebnost. Kar 46,4% anketirancev je ocenilo, da je imel sveti oče odločilno vlogo pri mednarodnem priznanju Slovenije. Na vprašanje, kakšen naj bi bil naslednji papež oz. kakšnega papeža si želijo, je 70,8% anketirancev odgovorilo, "da si želijo takega, kot je bil Janez Pavel II. Po želji 54,5% sodelujočih v anketi časnika Dnevnik naj bi bil naslednji papež iz Evrope, vendar "ne iz Italije".

Marijan Drobež

SNG Nova Gorica

Aprilska ponudba predstav s presenečenjem

Zvesti abonenti SNG Nova Gorica bodo morda malce razočarani, ko bodo vzeli v roke program predstav v aprilu. V jeseni napovedane premierne uprizoritve Inštrukcija Eugena Ionesca v koprodukciji z gledališčem Teatrul National Craiova iz Romunije za zdaj ne bo, toda vodstvo SNG je poskrbelo, da ne bodo obiskovalci novogoriškega gledališča prikrajšani za izvirni, enkratni humor utemeljitelja gledališča absurda E. Ionesca. V sredo, 13., četrtek, 14., petek, 15., in sobota, 16. t.m., bo v SNG v abonmanskem programu gostovalo Slovensko mladinsko gledališče Ljubljana, v zasedbi Ivan Godnič, Janja Majzelj, in Maruša Geymayer-Oblak, z Ionescovo

komično dramo Učna ura v režiji Vita Tauferja. Od postavitve, v lanskem marcu, je predstava prejela že dve nagradi: na festivalu Dnevi satire je bil deležen nagrade zlata smeh igralec Ivan Godnič za vlogo Profesorja, na festivalu Zlati lev v Umagu je odrska postavitve prejela nagrado žirije za predstavo v celoti. Poleg tega zanimivega gostovanja se obeta še presenečenje: še eno imenitno srečanje z Ionescom. Izvrstni igralski sestek, Janez Starina, Ivo Barišič, Radoš Bolčina, Iztok Mlakar, Stane Leban in Peter Musevski, bodo v torek, 19. t.m., (matineja 20. t.m. bo namenjena šoli), ponovno odigrali Plešasto pevko v Tauferjevi režiji ob 10-letnici te legendarne novogo-

riške odrske postavitve, ki je s svojo naddrobno razčlenitvijo absurdnih situacij in nenadkriljivo igralsko interpretacijo obzarila, pozabavala in prisilila k razmišljanju na stotine gledalcev doma in na gostovanjih po svetu. Mesec april so novogoriški gledališčniki začeli na gostovanju: 1. t.m. so bili v Izoli z delom Maratonci tečejo častni krog Dušana Kovačevića v režiji Dejana Mijača, 2. t.m. pa v Kulturnem domu v Desklah z Volponom Bena Jonsona v Tauferjevi režiji. Z njim so 13. t.m. gostovali v SMG v Ljubljani, kjer so 14. odigrali Beckettovo delo Čakajoč Godota v isti režiji. 21. t.m. bodo v gosteh v Krškem z Maratonci, ki so svoj srbiljivi humor posredovali novogoriškemu dijaku 12. t.m., večernim gledalcem pa ga bodo 25. t.m. Otroci so uživali ob Župančičevih Mehurčkih 5. t.m.

Gozzijevo Zeleni ptiček (režija S. Unkovski) je svoje čarobne zmožnosti pokazal v sredo, 6. t.m., zjutraj šolarjem, zvečer odraslim, ki so si ga lahko ogledali tudi v petek, 8., in soboto, 9. t.m. Na sporedu bo še v soboto, 30. t.m. V soboto, 9., je v Mestni galeriji Nova Gorica gostovala Milena Zupančič z monodramo D. Jovanovića Gospa, naj z vami bom odkrit do kraja. Fišerjevo delo Medtem v režiji Janusza Kice o vrnitvi preživelih iz nacističnih koncentracijskih taborišč na Poljskem, prežeto s filozofskimi razmišljanji in z izseki iz klasične mitologije, so si šolarji ogledali 7. t.m. Ljubiteljem šaljivo-resnih balad je igralec Iztok Mlakar postregel s svojimi glasbenimi "storijami" v intimnem krogu Mestne galerije v ponedeljek, 4. t.m., torek, 5., in ponedeljek, 11. Zabaval jih bo še v ponedeljek, 18., sredo, 20., petek, 22., in ponedeljek, 25. t.m.

IK

Kratke

Proslava v Ajdovščini kot manifestacija občine in slovenskih borcev

V slovenskih časnikih, radijskih in TV postajah in tudi med zgodovinarji potekajo razprave o tem, kakšna sta bila vloga in pomen vlade, ki je bila 5. maja leta 1945 ustanovljena v Ajdovščini.

Medtem ko se je uveljavilo spoznanje, da to ni bila prva slovenska narodna vlada, kot sta ves čas bive skupne države zatrdila politika in zgodovinske, ima sedanja vlada o svoji predhodnici iz 5. maja leta 1945 velike politične pridržke. Tako imenovana ajdovska vlada naj bi zgolj izvajala politiko komunističnega režima in oblasti, ki sta bila po vojni

vpodstavljena tudi v Sloveniji. Zato naj bi bila tedanja vlada pod predsedstvom Borisa Kidriča tudi soodgovorna za poboje in druge zločine, storjene v obdobju po drugi svetovni vojni. Takšno mnenje o vladi, ustanovljeni 5. maja 1945, je v pogovoru na državni TV 4. aprila ponovil tudi predsednik vlade Janez Janša. Dejal je, da se proslava v Ajdovščini ne bo udeležil, kot se je ni udeležil tudi noben drug predsednik vlade v samostojni Sloveniji. Menil pa je, da proslavljanje raznih obletnic in dogodkov iz polpretekle zgodovine Slovenije ne bi smelo poglobljati sporov in delitev med ljudmi, ki izhajajo iz preteklosti. V Ajdovščini vlado ocenjujejo drugače. Predvsem naj bi simbolizirala konec vladavine in zatiranja primorskega ljudstva, ki ju je izvajal fašizem. Pomenila pa naj bi tudi upornja in pričakovanja za začetek novega, boljšega in lepšega življenja v skupni domovini in državi Sloveniji.

V Ajdovščini bodo 5. maj, ki je tudi njihov občinski praznik, počastili s slavnostno sejo občinskega sveta, ki bo potekala v obnovljeni dvorani vlade, ustanovljene nekaj dni pred koncem druge svetovne vojne. Po zasedanju pa bodo prebivalci Ajdovščine, zlasti pa borci iz vse Primorske in tudi iz drugih območij v Sloveniji, priredili veliko zborovanje oz. manifestacijo na prostem. Napovedujejo udeležbo več tisoč ljudi.

Prostovoljno namesto obveznega članstva v Gospodarski zbornici Slovenije?

V slovenski vladi, med gospodarstveniki in poslovneži, potekajo razprave in razmišljanja o spremembi značaja in vloge Gospodarske zbornice. Kaže, da bodo v njenem položaju (statusu) kmalu izvedli pomembne spremembe. Sedaj je članstvo v zbornici obvezno, članarine pa visoke, s čimer preveč obremenjujejo zlasti manjša podjetja oz. samostojne podjetnike. V vodstvih sindikatov tudi opozarjajo, da Gospodarska zbornica s sedanjo vlogo in statusom ne bi smela sodelovati v pogajanjih z drugimi partnerji o plačni politiki v Sloveniji. Na splošno Gospodarsko zbornico sedaj označujejo za paradržavno organizacijo, ki v sedanji obliki ni potrebna.

V vladi že pripravljajo predlog novega zakona o Gospodarski zbornici, kjer naj bi tudi odpravili obvezno članstvo, uvedli pa prostovoljnega.

V Sloveniji razveljavili okrog 144.000 lažjih prekrškov

V Sloveniji je 6. t.m. začel veljati zakon o razveljavitvi oz. odpravi lažjih prekrškov, storjenih do konca leta 2004. Okrajna sodišča bodo tako razbremenili za okrog 144.000 zadev. Ustavili so nekatere postopke o lažjih prekršitvah zakonov in drugih predpisov, odpustili pa tudi določene kazni zapora, saj novi zakon o prekrških ne določa več zapora kot nadomestne kazni za neplačano denarno kazen. Razveljavitev med drugim ne bo veljala za tiste kazni, za katere je bil predpisan odvzem vozniškega dovoljenja ali pet do sedem kazenskih točk v cestnem prometu. Na slovenskih sodiščih imajo nasploh zelo veliko število nerešenih zadev. Novi pravosodni minister Lovro Šturm sprejema nekatere nujne ukrepe, da bi se število takih zadev znižalo, ker bi sicer lahko mnoge med njimi zastarale.

Občni zbor organizacije TIGR

9. redni občni zbor Društva za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR Primorske bo v soboto, 16. aprila 2005., ob 10. uri v prostorih dvorane mestnega sveta Mestne občine Nova Gorica.

Predlagan je naslednji dnevni red:

1. Pozdrav gostom, 2. Izvolitev delovnega predsedstva, 3. Podelitev društvenih priznanj, 4. Sprejem poslovnika o delu občnega zbora, 5. Razprava in sprejem dopolnil pravil društva, 6. Poročilo predsednika in tajnika društva, 7. Poročilo nadzornega odbora, 8. Odmor za kavo, 9. Razprava na poročila, 10. Razrešitev upravnega odbora in volitve novega, 11. Program aktivnosti društva, 12. Zaključki zbora. V kulturnem programu bosta sodelovala: Rosana Peršolja - sopranistka, Andrej Plesničar - harmonika. Vabljeni vsi člani Društva, sodniki tigrovskih družin, predstavniki Združenja ZB, Veteranske organizacije in druga domoljubna društva, sredstva javnega obveščanja!

V Kmetijski zdruzi Vipava

Zaskrbljeni kljub dobremu poslovanju v letu 2004

Vodstvo Kmetijske zadruge Vipava, ki šteje 889 članov in sodeluje s še dodatnimi 1600 pridelovalci v Vipavski dolini, je v sredo (6. 4.) v Vipavskem hramu predstavilo rezultate poslovanja v letu 2004. Zadruga je "pridelala" za 1,5 milijarde tolarjev čistih prihodkov od prodaje, čisti dobiček pa je znašal 6,3 milijonov tolarjev. Kljub dobrim rezultatom, ki so predvsem posledica odlične letine v sadovnjakih in vinogradih, kjer se v minulem letu niso ukvarjali s posledicami pozebe, suše ali toče, so predstavniki Kmetijske zadruge Vipava potarnali nad razmerami na področju kmetijstva, kjer postajajo tržne zakonitosti neizprosne in vse težje dosegljive, kmetje pa se iz dneva v dan srečujejo z vedno novimi predpisi in poplavo raznih formularjev, ki predstavljajo za nestrokovnjake s tega področja pravo papirnato vojno. Kot je uvodoma povedal direktor Kmetijske zadruge Vipava Branko Tomažič, je na dobre rezultate najbolj vplival povečan odkup grozdja in breskev za Fructal, v ostalih panogah pa so se še vedno močno poznale posledice suše v letu 2003. Za potrebe Fructala je KZ Vipava v letu 2004 od kmetov odkupila več kot 3200 ton breskev, kar je za 20 odstotkov več od pogodbene količine oziroma skoraj 2000 ton več kot v izredno slabem letu 2003. Zaradi novonastale situacije v Fructalu je ajdovski podjetje v decembru 2004 prekinilo dolgoročno petletno pogodbo za

odkup breskev in predlagalo, da se pogodbe po potrebi sklepajo za vsako leto posebej. Po opravljenih pogovorih naj bi Fructal v letošnjem letu od članov Kmetijske zadruge odkupil od 2000 do 2500 ton breskev, predstavniki zadruge pa so na novinarski konferenci izrazili zaskrbljenost, ker so breskve že začele cveteti, pogodb pa še ni. Sicer pa se strinjajo, da je treba tudi pri breskvah pogodbe urediti na podoben način kot pri grozdju, saj je do zdaj prihajalo do zapletov, ker so pridelovalci ob dobrih letinah več breskev prodali na trg in manj Fructalu, ob slabih pa ravno obratno. Do zapletov pa je prihajalo tudi zato, ker so nekateri kmetje Fructalu prodajali več, kot je bilo dogovorjeno v pogodbi, tako da so bile pogodbene količine vrsto za oddajo vsi pridelovalci, ki so podpisali pogodbe za odkup. V zvezi s breskvami so na novinarski konferenci izrazili tudi prepričanje, da bodo spremenjeni pogoji odkupa breskev za predelavo vplivali na preusmeritev v pridelavo breskev za konzum oziroma trg, kar v zadruzi podpirajo. Predstavili so tudi dogovore o prodaji svežih breskev letnika 2005 trgovcem v Istri in na avstrijsko Koroško. V zadruzi so bili zadovoljni tudi z odkupom grozdja, ki se je s slabih 4,7 milijonov kilogramov v letu 2003 povečal na običajnih 7,1 milijonov kilogramov v minulem letu. Na področju pridelave ostalega sadja in zelenjave pa je prišlo zaradi

izredno ugodnih vremenskih razmer na trgu do ogromne količine tovrstnega blaga, tako da je zadruga dosegala precej nižjo prodajno ceno in nižjo maržo. Kot posledica hude suše v letu 2003 se je v letu 2004 nadaljevalo padanje odkupljenih količin mleka. V letu 2004 so ga odkupili 3,9 milijonov litrov, kar je za 12 odstotkov manj kot v letu 2003. Vzrok za to sta predvsem pomanjkanje in slaba kvaliteta krme. V letošnjem letu v zadruzi pričakujejo, da se bo upadanje odkupa mleka umirilo. Tudi na področju odkupa živine so zabeležili slabše rezultate kot v letu 2003, Tomažič pa je poudaril, da odkup živine upada že zadnjih nekaj let, ter dodal, da je treba vzroke za to iskati v pomanjkanju krme in nerentabilnosti, ki je posledica nizkih odkupnih cen in dolgih plačilnih rokov. Ob zaključku novinarske konference je bil direktor Kmetijske zadruge Vipava kritičen do kmetijske politike, ki je v Sloveniji "bolj bruseljska od Bruslja", pri čemer je mislil predvsem na stroge predpise in standarde, ki jih naši kmetje morajo upoštevati, njihovi konkurenti v nekaterih bolj razvitih evropskih državah pa ne. "Vse preveč časa in denarja gre za urejanje dokumentacije in izpolnjevanje številnih formularjev, namesto za delo," je še povedal Tomažič in izrazil prepričanje, da pri neposrednih plačilih kmetom država razmišlja bolj v smeri, kako ne dati, kot pa, kako pomagati. Nace Novak

Dežela Furlanija-Juljska krajina

V pripravi nov zakon za pomoč brezposelnim

Upravitelji dežele Furlanije-Juljske krajine se zavedajo, da je število brezposelnih v naši deželi precej visoko in da z leti narašča. Posebno težavna je ponovno vključitev v svet dela za ženske, za brezposelne, ki imajo več kot 45 let, in za mlade pod 29. letom starosti, ki iščejo prvo zaposlitev. Zakon, ki ga pripravlja deželna uprava kot dopolnilo k reformi delovnega tržišča, ki so jo v Italiji uvedli z reformo Biagi in ki naj bi stopil v veljavo konec aprila, skuša poseči na vseh omenjenih področjih in uvaja novo Agencijo za delo ter podeljuje pokrajinskim centrom za zaposlovanje številne naloge. Novi zakon pa skuša reševati še druge probleme od zaposlovanja žensk in oseb, ki so starejše od 45 let, do ustanovitve posebne spletne mreže za mednarodno mobilnost uslužbencev, pogodbe za vajeništvo in raznih socialnih blažilcev. Ti socialni blažilci naj bi v glavnem pomagali osebam, ki imajo delovne pogodbe za projektno delo za določen čas. Ker se zavedajo, da imajo te osebe veliko težav v vsakdanjem

življenju, npr. pri najemanju posojil, predvideva zakon tudi posebne dogovore z bančnimi ustanovami. Poleg tega pa se deželni upravitelji zavedajo, kako pomembno je ostati aktivni tudi v zrejših letih, zato se zavzemajo za mešane oblike pokojnine, kjer bi upokojenec delal z omejenim delovnim urnikom, delno pa bi užival zavzeto službo pokojnino. Do konca tega meseca naj bi v naši deželi stopil v veljavo nov zakon, ki uvaja Agencijo za delo. To je poseben javnopravni organ s svojo premoženjsko avtonomijo, ki bo imel v glavnem nalogo, da stalno preverja stanje na tržišču dela v naši deželi in da nudi tehnično pomoč. Agenci

cija za delo bo deželna ustanova, ki bo tudi analizirala gibanja v svetu zaposlenih in predvsem v svetu brezposelnih. Vsako leto pa bo morala izdelati posebno poročilo o stanju na tržišču dela. Osebe, ki bo za to zadolženo, bo moralo tudi skrbeti za povezavo z državnimi delovnimi mest in za spletno delovno tržišče. Zakon pa se ne ozira samo na brezposelne in na pomoč pri iskanju delovnega mesta, pač pa nudi pomoč tudi podjetjem, saj predvideva posebne prispevke za tista podjetja, ki bodo povečala število zaposlenih ali pa ki bodo zaposlili osebe, ki imajo več kot 45 let, ali osebe, ki so že dalj časa brezposelne. Ideje in želje, ki jih zakon prinaša, so zelo dobre in potrebne. Kako bodo ti ukrepi učinkoviti, pa bomo videli, ko bodo zakon odobrili in bo končno stopil v veljavo. Mara Petaros

Slovenski turizem na razpotju Meden: Pričakovanja za poletno sezono so optimistična

Svetovni trendi se po ocenah Slovenske turistične organizacije (STO) kažejo tudi v Sloveniji. Število prihodov tujih gostov namreč narašča hitreje od števila nočitev, kar je po eni strani posledica povečevanja števila krajših oddihov (več prihodov), po drugi pa krajšega bivanja na enem mestu (manj nočitev). Po besedah generalnega direktorja STO Bojana Medena so pričakovanja za letošnjo poletno sezono optimistična, vendar je za ocene še prezgodaj. "Letos so velikonočni prazniki približno mesec dni prej kot lani," je za STA povedal Meden in dodal, da je kljub temu moč pričakovati približno enako oz. nekoliko boljše zasedenost turističnih zmogljivosti. Po ocenah STO je med velikonočnimi prazniki v slovenskih turističnih središčih približno enako ali nekoliko višje število gostov kot med lanskimi. Po Medenovih navedbah so najbolj zasedena slovenska naravna zdravilišča, kjer po njihovih ocenah prenočuje za tri odstotke več gostov kot med lanskimi velikonočnimi prazniki, dobro pa so zasedene tudi zmogljivosti na obali, zlasti v Portorožu. Pričakovanja in ocene poletne sezone so po njegovih besedah optimistične, vendar bodo o njih lahko konkretnije govorili v prihodnjih mesecih. V Sloveniji se povečuje obisk individualnih gostov, največ

gostov pa v teh dneh pričakujejo iz Italije ter deloma iz Velike Britanije in Nemčije, je povedal Meden. "Skupna značilnost teh praznikov je, da je - ne le v Sloveniji, temveč tudi v svetu - opazen trend krajšanja bivanja," je še izpostavil generalni direktor STO. Glede na to, da so bili letos velikonočni prazniki sorazmerno zgodaj, je ocena glavne sezone težja, je ocenil Meden. Vendar je ob tem poudaril, da slovenski turizem po zadnjih podatkih z največjih turističnih prireditelj kaže pozitivno rast, zlasti na evropskih trgih. "Konkretnije je trenutno težko govoriti, ker tudi v Sloveniji vedno bolj prevladujejo individualni gosti, ki se pozno odločajo za cilj svoje potovanja. Poleg tega pa tudi za slovenski turizem ni vedno najpomembnejše število gostov oz. število nočitev; pomembno je predvsem, da se povečuje izkupiček turistične dejavnosti," je poudaril Meden. Po podatkih Banke Slovenije se je turistični devizni priliv v lanskim prvih 11 mesecih v primerjavi z enakim obdobjem leta 2003 povečal za deset odstotkov na 1,217 milijarde evrov. Leta 2003 je bila stopnja rasti turističnega deviznega priliva štiriodstotna, leta 2002 dwoodstotna, leta 2001 pa sedmodstotna. Lansko povečanje je predvsem posledica rasti priliva v turističnih podjetjih (za

16 odstotkov) in v igralnicah (za deset odstotkov). Lani se je število gostov, ki so prišli v Slovenijo iz tujine, po podatkih STO, povečalo za devet odstotkov na nekaj manj kot 1,5 milijona prihodov. Skupen obisk se je v primerjavi z letom prej povečal za štiri odstotke na 2,3 milijona turistov. Tudi število prenočitev tujih gostov se je povečalo, in sicer za štiri odstotke na 4,3 milijona nočitev. Število prenočitev domačih gostov pa se je zmanjšalo za tri odstotke. Med tujci so prevladovali italijanski gostje, pri katerih se je obseg prenočitev povečal za osem odstotkov, obseg prihodov pa za devet odstotkov. Prenočitev nemških gostov je bilo pet odstotkov manj kot lani, je pa STO zabeležila štiri odstotke več njihovih prihodov. Avstrijski turisti so ustvarili enako število nočitev kot leto prej, povečalo pa se je število prihodov, in sicer za dva odstotka. Rahel padec so zabeležili tudi pri hrvaških gostih; prihodkov in nočitev je bilo manj za dva odstotka. Svetovni turizem je lani po predhodnih podatkih Svetovne turistične organizacije (WTO) zabeležil rekordno dobre rezultate. V svetu so lani zabeležili 760 milijonov mednarodnih turističnih prihodov, kar predstavlja desetodstotno in rekordno rast vse od leta 1984, so še navedli v STO. (STA)

Avče v Soški dolini Pripravljalna dela za gradnjo prve slovenske črpalne hidroelektrarne

Gradnja prve slovenske črpalne hidroelektrarne Avče, ki se je začela že lani septembra, se letos pospešeno nadaljuje. Trenutno se intenzivno izvajajo pripravljalska dela, s katerimi bo ajdovska družba Primorje uredila dostopne ceste in gradbiščne platoje z vso potrebno infrastrukturo za nadaljnjo gradnjo, so sporočili iz družbe Soške Elektrarne Nova Gorica (SENG), ki skupaj s krovno družbo Holding slovenske elektrarne na robu Banjske planote pospešeno gradi prvo črpalno hidroelektrarno v Sloveniji. Po načrtih naj bi bila črpalna hidroelektrarna Avče zgrajena do leta

2008, investicija pa je težka 85 milijonov tolarjev. "Že od začetka leta potekajo razpisni postopki za zbiranje ponudb za oddajo vseh letošnjih najpomembnejših del, od katerih velja omeniti predvsem ponudbe za dobavo in montažo turbine in generatorja ter glavna gradbena dela," je povedal direktor družbe SENG Vladimir Gabrijelčič in dodal, da pričakujejo začetek gradnje po letošnjem juniju, do konca letošnjega leta pa pričakujejo tudi podpise pogodb o dobavi in montaži cevovoda in hidromehanske ter ostale elektroopreme. Gabrijelčič je povedal še, da bo

črpalna hidroelektrarna Avče na leto proizvedla 426 gigavatnih ur električne energije, poudaril pa je predvsem to, da bo energijo proizvajala takrat, ko bodo potrebe v elektro sistemu največje. Črpalna hidroelektrarna namreč deluje tako, da v času nizke cene elektrike črpa vodo v višje ležečo akumulacijo, ob konicah pa obratuje in proizvaja energijo. Po Gabrijelčičevih besedah bo poleg ekonomske računicne, ki bazira na razliki med najnižjo in najvišjo ceno energije, črpalna hidroelektrarna Avče pomembna tudi zato, ker bo omogočila boljše obratovanje celotnega sistema. Nace Novak

Stanje in gibanja na trgu nepremičnin v Sloveniji Največ kupujejo Italijani in Angleži

Tržišče nepremičnin je v Sloveniji odprto in prosto, predvsem za povpraševalce oz. kupce iz držav članic EU. Pojavljajo se prvi interesi, ki pa so včasih razočarani, ker so zmotno pričakovali, da so pri nas cene zgradb, stanovanj in drugih nepremičnin še zmeraj nizke, je nižje kot v drugih deželah evropske povezave. Po podatkih državne davčne uprave je število vloženih zahtev za pridobitev nepremičnin v Sloveniji iz držav članic EU, okoli 200. S strani državljanzov iz držav, ki niso članice povezave, pa je 15 zahtev. Prednjačijo Italijani in Angleži, ki si želijo predvsem nakupov na

Primorskem ter v nekaterih predelih na Štajerskem in v Prekmurju. Kar zadeva Italijane, le-ti zlasti povprašujejo po počitniških objektih v slovenski Istri in na Krasu, kjer jih zanimajo hiše, potrebne popravila oz. obnove. Na Gorenjskem, zlasti na Bledu in v Bohinju, se tuji najbolj zanimajo za luksuzne objekte, zgrajene pred drugo svetovno vojno, ali celo pred prvo svetovno vojno, ko je bila arhitektura na slovenskih tleh na višku. Lokacije Kranjske Gore s smučarsko ponudbo privlačijo predvsem angleške in irske kupce, ki si želijo aktivnega počitnikovanja v slovenskih gorah. Stroški

prebivanja pri nas so še zmerom nižji kot pri Otočanih doma. Med možnimi kupci je tudi veliko slovenskih državljanov, ki so v mešanih zakonskih zvezah s tujci. Kar zadeva cene, so po mnenju sredstev javnega obveščanja v Italiji, v Sloveniji za okoli 30% nižje kot pri njih. Cene hiš na Krasu se gibljejo med 25 in 40 milijoni tolarjev, za staro hišo, ki je potrebna korenite obnove, pa je treba odšteti od 10 do 20 milijonov tolarjev. S sprostitvijo trga nepremičnin pa se je povečalo tudi zanimanje premožnejših Slovencev za nakup hiše, počitniškega objekta ali parcele v tujini. Gre za zanimive lokacije na Madžarskem, v Franciji in Italiji, največ nakupov pa je na Hrvaškem. Nekatere hiše v Italiji naj bi stale od 250.000 evrov dalje, kar je povsem primerljivo s slovensko ponudbo. M.

Naš sodelavec in prijatelj je dopolnil 70 let

Okrogli jubilej istrskega publicista Milana Gregoriča

Na enem izmed istrskih večerov pred kratkim v Ankaranu, ki so ga popestrili s svojimi literarnimi deli istrski literarni ustvarjalci Ines Cergolj Pešorda, Marjan Tomšič in Edelman Jurinčič, so se prisotni s skromno pozornostjo oddolžili istrskemu publicistu Milanu Gregoriču ob njegovem okroglem jubileju (70 let). Ob tej

priložnosti je jubilent v svojem priložnostnem nagovoru navrgel nekaj misli, ki osvetljujejo tako njegovo prehojeno pot v zadnjih desetletjih kot tudi razmere, znotraj katerih je živel in deloval in ki so, po presoji uredništva, zanimive tudi za bralce našega časopisa, s katerim Gregorič sodeluje od njegovega nastanka. Dejal je:

"Najprej se moram zahvaliti za pozornost, ki pa me spravlja v zadrego, saj se v soju reflektorjev in zvoku fanfar ne počutim ravno dobro. Ambient, kjer sem jaz resnično doma, so tihi prostori koprskih knjižnic, delovna soba in okolje mojega doma na Kolobarju, z mojimi dragimi vred, in vsakršnimi prijetnimi delovišči, kjer si bistrim um, lovim zamajano ravnotežje in zbiram novih moči. Ob premlenju na ta in naše druge večere ter družino, ki se na njih zbira, sem se v mislih pogosto vračal nazaj na našo skupno prehojeno pot in podoživljal njena različna obdobja z občutki vred in motivi, ki so me pri tem vodili. Zelo pogosto sem se vračal zlasti v 70. leta, ko smo, vsak na svoj način, znova odkrivali v krivično pozabo potisnjene istrskega duhovnika in pesnika Alojza Kocjančiča in njegove šavrinske pesmi, ter preko njega mi vsi tudi trčili skupaj. Takrat v naši deželi še ni bila pomlad, vendar smo jo nekateri že čutili

v zraku. Nekaj se nam je podiralo pod nogami in pri iskanju novega smo se samodejno vračali k viru, kjer so stvari bolj čiste. In tam smo trčili na njega, ki nas je nevsiljivo vabil: Pridi brat,

da odkrijem ti svoj zaklad, da ti povem, kako sem mlad, kako razkošno sem bogat.

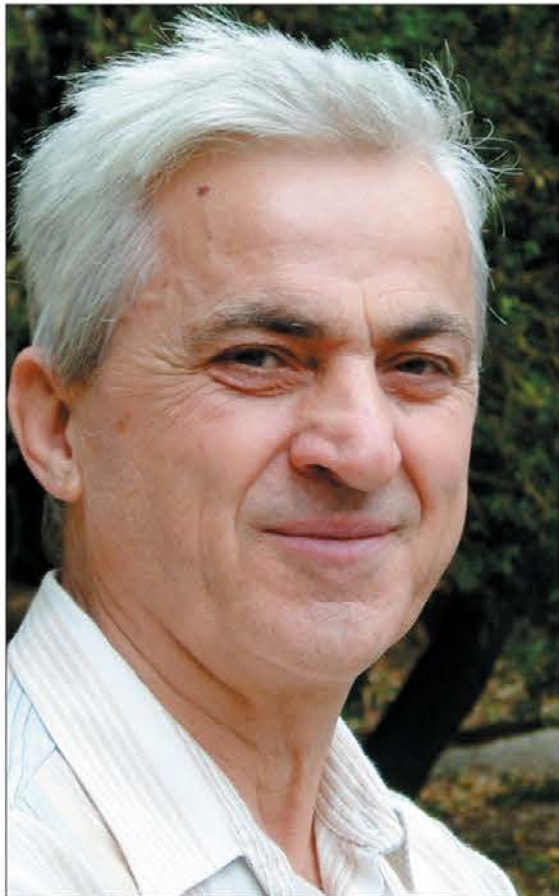

Foto JMP

Vsa ta raznovrstna srečanja z njim so nas duhovno povezala in kot čudežni otroci smo nato začeli naše dolgo popotovanje po Slovenski Istri z njegovimi pesmimi v rokah in srcih. Popotovanje, ki traja še danes... Sledila je slovenska politična pomlad, ki nas je nezadržno potegnila v svoj vrtinec, saj človek ne bi bil živo bitje, če se ne bi dejavno odzval na dražljaje okolja. Tako je bilo treba začeti deliti energije na več koncev. To je bil čas, ko smo (tudi v tesnem sodelovanju z italijansko skupnostjo) ustanavljali celice civilne

družbe (Skupino 88, Kulturni klub Istra idr.) ter organizirali odmevne in množično obiskane javne tribune, kjer so začeli padati tabuji, kjer je vzklila nova rast in so bila srca polna pričakovanj. Sproženi val nas je nesel naprej. Prišel je čas ustanavljanja demokratičnih strank, pa prve svobodne volitve, ko smo podnevi načrtovali, zvečer zborovali in ponoči lepili plakate. Kakšno navdušenje, koliko emocij in koliko upanja! Nato je prišel veliki pok stare države, trenutek negotovosti in groze, in, brez hujših posledic, tudi nastanek novega. Ob trupu razpadajoče države pa so tedaj začeli oprezati mrhovinarji in ne bi bil otrok meje, če ne bi pri tem ostro zarezal z ušesi. Nad našo zahodno mejo, Istru in našo koprsko oazo sožita so se začeli zbirati temni oblaki. Naš primorski samoobrambni instinkt se je zganil in čez noč je bila tu nova

fronta, ki je tudi začela požirati moje energije. Nastajati so začeli najprej kratki in potem vse daljši teksti, ki jih ni hotelo biti konca, in so bili potem kronani s tremi knjigami. Ustanavljati smo začeli nove celice civilne družbe, po zgledu naših očetov, to pot samoobrambne. Npr. društvo Tigr, ki je potegnilo iz pozabe desetletja odrinjeno primorsko domoljubje, ga rehabilitiralo, mu posvetilo na desetine pomnikov, z veličastnim spomenikom-muzejem na Velikem Cerju, objavilo ducat knjig, izdalo svoje glasilo in s

svojim delovanjem zdrnilo tudi širše slovenske domoljube. Ko se je potem velika zgodba o razpadu Jugoslavije končala in je bila velika nevarnost mimo, sem se že rahlo utrujen pripravljal, da se ugnezdim v svoj Kolobar, izklopim vse telefonske žice in se lotim velikega kupa knjig, ki se mi je nakladal vsa ta leta, in nisem mogel priti do njih. Računica pa se ni izšla, saj smo ravnokar doživeli novo, hudo psihološko agresijo, ki nas je prizadela in vznemirila do dna duše. Spet je bilo treba usločiti hrbet in se vpreči v že izpreženi voz. Razpolagajoč s podrobnimi informacijami, kakšna nova presenečenja nam naša ljubeznivi zahodni sosede pripravljajo, smo začeli že jeseni 2004 z obsežno mobilizacijo vseh, ki kaj štejejo v Sloveniji, in jim v naprej na krožniku servirali briljantne analize naših prijateljev iz Trsta o tem, kaj se nam obeta. Razposlali smo na stotine zajetnih kuvert na vse mogoče naslove: poslancem DZ, pristojnim oblastnim organom in službam, SSK, Slovenski matici, Društvu slovenskih pisateljev, uredništvom elektronskih in pisnih medijev, uglednim posameznikom idr. Imeli smo tudi na desetine stikov na tej in oni strani meje, usklajevali aktivnosti itn. In ko smo potem opazovali, kako se je zdrnila in dvignila vsa Slovenija, nam je bilo lepo pri srcu, saj smo se spet čutili povezane v širše občestvo, v prijetnem spoznanju, da smo k temu prispevali svoj delež tudi mi...

Zelo lepo mi je bilo prehoditi z vami vsi to pot, zlasti z ožjim krogom kolegov, s katerimi me vežejo vse močnejša tovarštva. Pri čemer pa ne morem mimo tihe bolečine, da ni več med nami našega dragega Karla Kocjančiča, ki je za vsoto stvar dobesedno izgorel. Naj vam vsem Bog da še veliko moči za nove strmine in neprehajene poti in zlasti miru, da bi počeli predvsem to, kar si želimo, in ne samo tega, kar moramo. V neki svoji lepi knjigi je Dr. France Avčič zapisal: Možno mora: ustvariti dom, zasaditi drevo, narediti sina in napisati knjigo. Jaz bi k temu odločno dodal: in predvsem opraviti svoj dolžnost."

Zelo lepo mi je bilo prehoditi z vami vsi to pot, zlasti z ožjim krogom kolegov, s katerimi me vežejo vse močnejša tovarštva. Pri čemer pa ne morem mimo tihe bolečine, da ni več med nami našega dragega Karla Kocjančiča, ki je za vsoto stvar dobesedno izgorel. Naj vam vsem Bog da še veliko moči za nove strmine in neprehajene poti in zlasti miru, da bi počeli predvsem to, kar si želimo, in ne samo tega, kar moramo. V neki svoji lepi knjigi je Dr. France Avčič zapisal: Možno mora: ustvariti dom, zasaditi drevo, narediti sina in napisati knjigo. Jaz bi k temu odločno dodal: in predvsem opraviti svoj dolžnost."

Osma številka Pastirčka

V omamnem objemu pomladi

Na straneh aprilske, osme številke dragega prijatelja Pastirčka se je v pisanih barvah razbohotila pomlad, ki se, žal, v resnici še nekoliko obotavlja razkazovati svoje rožnate čare, ker je prirodna še ukleščena v kar mrzel zrak. Pastirček pa se že veselo podi po tratah in išče gnezdeca ptic, kot pravi pesmica Zlate Volarič, ki opisuje, kako bo lastovica v svoj dom zložila jajčeca, jih grela, da bo dobila mladičke, in bo vse veselo do jeseni, ko bodo odleteli na jug, a se v spomladi povrnilo. Vojan T. Arhar je pesmico posvetil trobotencam; primerja jih kupu zlatnikov. Vila Cirila in skrat Kosmat zavzeto okopavata in zalivata vrt, da bodo na njem zrastle najrazličnejše povrtine, ki bodo lepo ozele, ne, ko jih bodo risarske ročice Pastirčkovih bralcev odele v primerne barve. Poleg tega bodo marljivi risarji bistrjih oči pobarvali pobarvanko, da se bo prikazala skrivna sličica. Mimogrede bodo dopolnili še svetopisemsko pobarvanko o Adamu, ki je jedel sadež s prepovedanega drevesa, rubriko Ko bom velik, bom... in dopolnjevanko Jure in njegov zakonnik, ki nam spregovori o sv. Juriju, čigar god praznujemo 24. aprila.

K prvoaprilskim Salam sodi pesmica Ptica nevidna avtorice Sa-re. V njej zvezdice kihajo, / luna smrči, / ogenj zamrznil je, / voda gori. / Ježek pripelje lisico na ples... Šegave stihe lepo krasi Janina ilustracija. Pastirček je svoje zanimanje za zdravilne rastline osredotočil na koprivo, ki raste po grobljah, ob poteh, v bližini gnojšč in hlevov. Če jo utrgamo, nas rada opeče s svojimi krhkiimi laski. Uporabljamo jo lahko za pripravljeno jed, pa tudi v medicini. V prvih pomladnih dneh kuža Pazi teka po sadovnjaku in opazuje mlada drevesa v cvetju. Dalj časa se je zazrl v cvetočo breskev, katere vabeče, mesna-

te plodove tako rad je njegov mali gospodar Mirko. Domovina tega sadja je Kitajska. Tam so breskev gojili že 1000 let pred Kr. Daljši pomladni dnevi so strica Maksa in njegova nečaka zvalili na izlet v Vilenico, najstarejšo jamo v Evropi, in v Lipico občudovat čistokrvne konje in tudi Galerijo Avgusta Černigoja, v kateri je shranjenih več kot 1400 umetnikovih del.

Pomlad je popolnoma prevzela tudi našega Packa, ki zelo rad gleda skozi okno - še najraje med poukom! - prebujajočo naravo. Njegovi vrstniki pa so zelo pridni, ker so kot vselej s prikupnimi pisemci, pesmicami in risbicami napolnili središčne strani tokratne številke. S svojim zapisom Jaslice Evropske unije si je Marco Peric, petošolec

OŠ P. Voranc iz Doberdoba, prisluzil naslov Pastirčkov Časnikar meseca. Čestitke! Stratnim bralcem je Barbara Rustja namenila knjigo Frana Levstika Kdo je napravil Vidku srajčko in z njo tesno povezano križanko in izpolnjevanko. Mlade športnice si bodo ogledale, kaj je potrebno za kotalkanje, ljubitelji pravilničnih zgodbic pa se bodo razveselili nadaljevanke Dogodivščine Metle Pike, ki je zbežala čaravnici in sama odletela v svet... , zelo zveste sodelavke Pastirčka Marize Perat.

Rubrika Zanimivosti od tu... in tam... se zgraja nad uničevalnim posegom človeka v tako čudovito ustvarjeno naravno okolje, v katerem je ogromno vrst živali in rastlin. Prav za te tisočere lepote se moramo venomer zahvaljevati Bogu, ki nam je odmeril štiri letne čase s kratotami pomladi, kot nas lepo opominja urednikov uvod.

V aprilski številki so se rubrika Kar lepo po vrsti za preverjanje svetopisemskega znanja, kotiček za razvedrilo in bistre oči, hudomušna pesmica Berte Golob Oklepaj je objemaj in svojevrstno glasbilo, pojoče čimele. *Iva Koršič*

ČLOVEK JE PRISTAL NA LUNI? DA, DA, NEDVOMNO...

Zakaj se Kitajci tako radi smejejo?

prostege trga ter še bolj prostega pretoka blaga, kapitala in storitev špageti in pica ne bili več zaščitni italijanski specialiteti, ampak tipični evropski kulinarčni dobroti, s katerima bi se bahal kak Nemeč ali Anglež? Ali pa, da bi Armani in Valentino postala francoska državljanca?

Made in Italy je v krizi. Ekonomija tudi. To je priznal sam premier, ko je v drugi polovici marca spregovoril malim podjetnikom v Bariju. Čeprav je v isti sapi dodal, da se sam ne čuti nič kaj (gospodarsko) potlačena in da je nasprotno (tako kot bi morali biti tudi vsi podjetniki) navdušen nad novimi obzorji. Ja, nič čudnega: do bri stari Berlusconi, ki že vse skozi poskuša postaviti na laž več kot 2000 let staro aristotelovsko logiko, po kateri sta si

izjava in njeno zanikanje nujno nasprotujoči. Ampak, saj smo tega vajeni!

Statistični podatki, ki jih je izračunal ISTAT, so na dlani: rast BDP za leto 2004 znaša 1,1%, rast proizvodnje italijanske industrije pa le 0,7%. Pod vsemi pričakovanji, celo pod tistimi, ki jih je izrazila italijanska vlada in finančminister Siniscalco. In da ne bo pomote. S temi težavami se ne ubada samo Italija. Tudi Chirac in Schroeder sta se že večkrat opekla, ker sta se v prejšnjih letih poigravala s svetim ognjem skupne evropske veleeekonomije.

Kako naj si zdaj pomagamo? Z nekoliko ponesrečeno prispodoblo, ki sem jo ujel v slovenskih medijih, lahko rečemo, da je stanje resno, ker nas oblega strašna rumena pošast. Pa ne mislim tukaj na simpatičnega

Kitajca, ki je v soseski odprl novo kitajsko restavracijo in ki nas ob sprehajanju mimo njegove gostilne v Ljubljani nagovori z "Dobel dan", v Trstu pa z "Buon giorno". Gre v prvi vrsti za blago, na katerem se skriva čarobni napis "Made in China"; slednjemu niso konkurenčni niti pri nas živeči Kitajčki, čeprav se ti vedno tako prijazno posmejejo.

Začrtana smer ekonomske globalizacije je vsekakor ta, tako da je ihtenje in žuganje proti "rumeni pošasti" brezpredmetno. Evropski veleumi so zato sedli k mizi in skupaj modrovali. In spremenili so Pakt stabilnosti (temeljni ekonomski dokument EU), ki je odslej bolj elastičen in fleksibilen. Državam dopuščajo manjše prekrške v upanju, da bo to pomagalo ponovnemu vzponu evroekonomije. O tem je še prerano govoriti. Morda pa bo potem Ferrariju ponovno uspelo zmagovati brez pomoči Juventusovega zdravnika.

Andrej Černic

NOVI
GLAS

Glavni urednik Andrej Bratuž - Odgovorni urednik Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredišvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it

Uredišvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst,
tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it

www.noviglas.it

Tisk: Centro Stampa delle Venezia Soc. Coop. a.r.l.,
Viale della Navigazione Interna, 40 - 35129 Padova PD,
tel. 049 8073263 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

Letna naročnina: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov,
inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

Oglaševanje: Oglaševalska agencija Tmedia, Korzo Verdi 51 - Gorica,
ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452,
iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska
v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03
(varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za
osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko
brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov,
ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi letih.

To številko smo poslali v tisk v torek, 12. aprila, ob 14. uri.

